

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ZÁJMOVÉ SKUPINY V ČESKÉ REPUBLICE –
PŘÍPADOVÁ STUDIE REGIONU ŠLUKNOVSKO**

Autor práce: Lukáš Hůlka
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: doc. Dr. Lubomír Pána, Ph.D.
Katedra: Katedra společenských věd

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b. zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění.

.....

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce doc. Dr. Lubomíru Pánovi, Ph.D. za metodickou pomoc při psaní bakalářské práce, za jeho cenné připomínky, ochotu a mimořádnou trpělivost při vedení mé práce.

ABSTRAKT

HŮLKA, L. *Zájmové skupiny v České republice – případová studie regionu Šluknovsko: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 56 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. Dr. Lubomír Pána, Ph.D.

Klíčová slova: zájmová skupina, Šluknovský region, sociální vyloučení, korupce, lobbying

Bakalářská práce se zabývá problematikou zájmových skupin se zaměřením na Šluknovský region. Hlavním cílem bakalářské práce je sběr dat a následná analýza názorů obyvatel Šluknovského regionu na běžný a kulturní život v dané oblasti a na jeho ovlivnění zájmovými skupinami působícími v oblasti Šluknovského regionu. Dílčím cílem práce je analýza problematiky vlivu zájmových skupin na celkový chod České republiky.

Teoretická část práce se zabývá vymezením zájmových skupin, jejich typů a strategií. Obsahuje charakteristiku Šluknovského regionu a problematiku sociálně vyloučených, která je s tímto regionem spojena. Praktická část práce je reprezentována výzkumem zaměřeným na názory obyvatel Šluknovského regionu, jehož výsledky mají ukázat, jak je jejich život ovlivněn regionem, se všemi jeho problémy.

ABSTRACT

HŮLKA , L. Interest groups in the Czech Republic - the study of Šluknovsko region : Thesis. České Budějovice: College of European and Regional Studies , o.p.s. , 2014. 56 s Thesis Supervisor : doc . Dr. Lubomir Pána, Ph.D.

Keywords: interest group Šluknovský region , social exclusion , corruption , lobbying

The bachelor thesis deals with interest groups with a focus on Šluknovský region . The main aim of this thesis is the collection of data and subsequent analysis of the population in Sluknovsky region and their view on current and cultural life in this region and its influence of interest groups operating in Šluknovsko . The operational objective is to analyze the impact of issues of interest groups to the overall running of the Czech Republic .

The theoretical part deals with the definition of interest groups, their types and strategies. Contains characteristics of Sluknovsky region and problems of social exclusion, which is associated with this region. Practical part is represented in research focusing on opinions of Sluknovsky region inhabitants, the results which are intended to show how their life is affected region with all its problems.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Zájmové skupiny	11
2.1 Charakteristika zájmových skupin.....	11
2.2 Typologie zájmových skupin.....	13
2.3 Strategie zájmových skupin.....	15
3 ŠLUKNOVSKÝ REGION.....	19
3.1 Klasifikace a charakteristika regionu.....	19
3.2 Sociálně vyloučené oblasti	21
3.3 Agentura pro sociální začleňování.....	25
3.4 Nepokoje v oblasti Šluknovského regionu v roce 2011	28
3.5 Pravicový extremismus.....	30
4 Dotazníkové šetření zaměřené na běžný a kulturní život a jeho ovlivňování zájmovými skupinami.....	33
4.1 Výsledky dotazníkového šetření a jejich grafické zpracování	34
4.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření.....	48
Závěr.....	51
Seznam použitých zdrojů	53

Úvod

Každý člověk má v životě nějakou věc, které by chtěl dosáhnout, a to buď pro sebe, pro své blízké, či pro určitou skupinu lidí. Na tom, aby se mu to povedlo, má tedy určitý zájem. Protože člověk jako samostatná jednotka nemá příliš velké možnosti svůj konkrétní zájem prosadit, je pro něj výhodné najít další jednotky se stejným či podobným cílem, spojit se s nimi, vytvořit skupinu a v rámci této skupiny už se s většími možnostmi snažit o dosažení daného cíle, ať už je jakýkoliv.

O zájmových skupinách jako takových již toho bylo mnoho napsáno i řečeno, ale protože se neřídí přesně ukotvenými pravidly, týkají se velkého množství oblastí a nemusejí být nijak organizovány či registrovány, víme toho o těchto skupinách v podstatě opravdu málo, a to i přes skutečnost, že nějakým způsobem ovlivňují život každého z nás. Různorodost pohledů na danou problematiku ukazuje i poměrně velké množství literatury, které se o definici zájmových skupin a pojmů s nimi souvisejícími snaží. V této práci se setkáme například s názory Fialy¹ či Klímy².

Právě toto téma bakalářské práce jsem si vybral z několika rozdílných důvodů. Jako člověk pohybující se v rámci profesního života ve světě obchodů vím, jak těžké je prosadit svůj či firemní zájem ve vysoké a všehoschopné konkurenci, a proto mne zaujala myšlenka bližšího prozkoumání mechanismu prosazování zájmů.

Dále ve výběru práce sehrála svou roli skutečnost, že Šluknovský region je mi blízký z pohledu turisty, který se rád vrací do oblasti Lužických hor, a proto mne nenechal chladným mediálně prezentovaný obraz života ve Šluknovském regionu, jehož fungování v danou dobu ovlivňovala na jedné straně skupina společensky vyloučených občanů, jejímž zájmem je pohodlně čerpat dávky státu a do ekonomického dění se více nevměšovat, a na straně druhé extremistické skupiny využívající dlouhodobě problematickou situaci Šluknovského regionu k prezentaci myšlenek své skupiny a její případné rozšíření o členy z řad lidí, pro které je situace v místě jejich bydliště neúnosná a oni hledají jakoukoliv cestu k řešení. V rámci této bakalářské práce bych se za pomoci analýzy názorů místního obyvatelstva chtěl dobrat skutečného obrazu toho, jak velký vliv ve skutečnosti v regionu zájmové skupiny mají a jak ovlivňují běžný i kulturní život v obcích a městech Šluknovského výběžku. Tato analýza proběhne na základě

¹ FIALA, P.: Definice zájmových skupin. K některým teoretickým problémům politologického výzkumu organizovaných zájmů. *Politologický časopis*, ročník VI., č. 1, 1999

² KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*, Praha: ASPI Publishing s.r.o, 2003. ISBN 80-86395-78-2

kvantitativní metodologie, tedy metodou testující hypotézy a získávající informace od většího počtu respondentů, a to pomocí dotazníku.³

Výsledky dotazníkového šetření a závěry z něj vyvozené budou moci sloužit i jako podkladový materiál pro studenty z oblasti veřejné správy či pro lidi zabývající se problematikou sociálně vyloučených oblastí a jevů s nimi spojenými.

Praktické využití bakalářské práce vidím i v rámci svého pracovního života, kdy po prozkoumání dané oblasti bude zřejmé, zda se vyplatí uvažovat o případné investici do obchodního styku s touto lokalitou, které je označována za značně problematickou a pro případné investory a obchodníky tedy oblastí nevyhovující.

³ MURDZA, Karol. *Sociologický výskum*. České Budějovice. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. 2010, s. 27-28. ISBN 978-80-86708-91-1.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku zájmových skupin nejprve na teoretické úrovni a následovně se zabývá vlivem těchto skupin v oblasti Šluknovského regionu, který je v tomto ohledu považován za značně problematický. Stěžejním cílem této bakalářské práce je provedení výzkumu mezi stálými obyvateli zkoumané oblasti a zhodnocení výsledků daného výzkumu, které ukáží, jak velký vliv mají zájmové skupiny na běžný a kulturní život v této oblasti a jaká je kvalita života ve Šluknovském regionu celkově.

V bakalářské práci je zahrnuta jak část teoretická, tak část praktická, přičemž teoretická část je založena převážně na shrnutí dostupné odborné literatury a použity jsou i zdroje veřejné internetové sítě, k nimž patří například webové stránky Evropského sociálního fondu v ČR⁴ nebo stránky Agentury pro sociální začleňování⁵.

První kapitola práce je zaměřena na určení cílů, které si autor bakalářské práce klade, a na metodiku zpracování. V dalších kapitolách už se autor věnuje teoretickému vymezení problematiky zájmových skupin, a to včetně jejich rozdělení a strategií (lobbingu a korupce). Samostatná kapitola je věnována oblasti Šluknovského regionu - vymezení této oblasti, charakteristice, obyvatelstvu. Součástí kapitoly o Šluknovském regionu je i zmínka o nepokojích z roku 2011, které sehrály poměrně důležitou roli ve vývoji regionu. V rámci projevů a nálad provázejících nepokoje, demonstrace a pochody reagující na dané události je zahrnuta i dílčí kapitola zabývající se pravicovým extremismem. Na druhé straně je jedna z podkapitol věnovaná problematice sociálně vyloučených lokalit, problémům, které jsou s těmito lokalitami spojovány, a snahám o řešení této neuspokojivé situace a to převážně za pomoci Agentury pro sociální začleňování

Praktická část bakalářské práce byla vytvořena na základě několika stupňů výzkumu. Nejprve byl sestaven dotazník zaměřený na průzkum vlivu zájmových skupin, jejich projevů a prostředků a na vnímání celkové situace obyvateli dané oblasti Šluknovského regionu. Praktické dotazníkové šetření probíhalo v rozmezí června až září roku 2013. Dotazníky byly šířeny pomocí obchodů a kulturních zařízení v dané oblasti. Celkem bylo do Šluknovského regionu distribuováno 220 dotazníků, z nichž se však vrátila pouhá část řádně vyplněných a použitelných dokumentů vhodných pro účely této

⁴ *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/>

⁵ *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>

bakalářské práce. V součtu se jednalo o 142 správně vyplněných dokumentů, což znamená 64,5% z celkového počtu rozeslaných dotazníků. V dotazníku respondenti odpovídali na 14 otázek, které byly pomyslně rozděleny do dvou částí. První část otázek směřovala k orientačnímu rozřazení obyvatel do skupin podle jejich věku, pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání a současného postavení na trhu práce. Druhá část otázek již byla zaměřena na názory obyvatel týkající se kvality života ve Šluknovském regionu, zkušenosti se skupinami působícími v jejich okolí a na vliv těchto skupin na kvalitu života v regionu. Dále bylo cílem zjistit, jak jsou obyvatelé severní části Čech zapojeni do kulturního života.

Po vyřazení nesprávně vyplněných, a tedy nepoužitelných dotazníků, bylo dotazníkové šetření pomocí kódování v programu Microsoft EXCEL vyhodnoceno a výsledky průzkumu jsou v konečném zpracování udávány v zaokrouhlených procentech a zaneseny do grafů, které jsou součástí této bakalářské práce a jsou zahrnuty v kapitole Výsledky dotazníkového šetření. Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, analýza dotazníkového šetření probíhala na základě metodologie podle Karola Murdzy⁶

V závěru práce jsou výsledky dotazníkového šetření shrnuty, autor navrhuje možné další postupy k zlepšení situace ve Šluknovském regionu a je zde zhodnoceno naplnění cílů a dílčích cílů bakalářské práce.

⁶ MURDZA, Karol. *Sociologický výzkum*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. 2010. ISBN 978-80-86708-91-1.

2 Zájmové skupiny

2.1 Charakteristika zájmových skupin

Než se budeme moci blíže zabývat zájmovými skupinami jako takovými, je nutné určit, v jakých podmínkách vůbec mohou takovéto skupiny vzniknout a následně dobře fungovat. Hlavním předpokladem je především vhodné institucionální prostředí.

Právo účastnit se politického života zajišťuje v České republice Listina základních práv a svobod platná už z roku 1992. Tato listina kromě základních lidských práv a svobod zahrnuje i práva politická, k nimž patří možnost účastnit se veřejného politického života a také právo sdružovat se, volit a svobodně se projevovat. V Listině základních práv a svobod je v článku 20 upraveno právo na svobodné sdružování takto:

Článek 20

(1) Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.

(2) Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.

(3) Výkon těchto práv lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže to je v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.

(4) Politické strany a politická hnutí, jakož i jiná sdružení, jsou odděleny od státu⁷

Dalším důležitým a nutným pilířem je demokracie. Demokracie jako taková je definována jako forma politického zřízení, která umožňuje všem plnoprávným občanům účast na správě a řízení státu. Spočívá na principu podřízení menšiny většině a na uznání svobody a rovnosti občanů.

Pokud chceme zájmové skupiny nějakým způsobem definovat, setkáváme se s tím, že tento pojem není přesně vymezen. Nebo alespoň nejde o definici, která by byla jednoznačná. Obecně jsou zájmové skupiny vnímány jako skupiny, které se sdružují za účelem prosazení určitého zájmu. Tento svůj zájem chtějí prosadit za pomoci politiky, ale ne ve smyslu převzetí moci, nýbrž prostřednictvím ovlivňování ovládacích

⁷ Listina základních práv a svobod. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY [online]. 2014 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

mechanizmů. A právě v tom, že se zájmové skupiny nesnaží uchopit politickou moc jako takovou, spočívá rozdíl mezi nimi a politickými stranami. Zájmové skupiny se zaměřují na ovlivňování a prosazování, zatímco politickým stranám jde o samotné vykonávání moci. V tomto smyslu vysvětluje rozdíl mezi zájmovými skupinami a politickými stranami i Klíma, který udává, že:

„Výraz skupiny vlivu (nátlaku) pochází z americké politologie (pressure groups). Tradičním odlišujícím faktorem mezi institucí politických stran a skupin vlivu je skutečnost, že zatímco první usilují o výkon moci, druhé se snaží moc ovlivňovat, hledají cesty jak působit navenek.“⁸

Jak již bylo zmiňováno výše, definic pojmu *zájmová skupina* je uváděno opravdu mnoho. V současné době je pravděpodobně nejvíce uznávána definice pocházející od politologa Ulricha von Alemanna, podle nějž jsou zájmové skupiny: *„dobrovolně utvářené sociální jednotky s určitými cíli a s určitým- na dělbě práce spočívajícím vnitřním členěním (organizací), které se snaží uskutečnit individuální, materiální a ideové zájmy svých členů ve smyslu potřeb, užitku a ospravedlnění, přičemž to dělají uvnitř sociální jednotky a/nebo vůči jiným skupinám, organizacím, institucím.“⁹*

Kromě tohoto muže se však o definici pokusilo i několik dalších odborníků. Další velmi často citovanou definicí, jež je mnohými pokládána za jakýsi základ, je formulace Maxe Webera. Ten o zájmových skupinách řekl, že jde o: *„omezený nebo uzavřený sociální vztah regulovaných navenek tehdy, když je dodržování jeho řádu garantováno vlastním chováním určitých lidí zaměřených na jeho provádění: vedoucího nebo správního (administrativního) štábu, který má případně za normálních okolností pravomoci svaz zastupovat“.¹⁰*

Kromě teorie Maxe Webera a dalších, uvádí Petr Fiala ve své práci *Definice zájmových skupin. K některým teoretickým problémům politologického výzkumu organizovaných zájmů* například i definici Davida B. Trumana, který vidí zájmovou skupinu jako: *„libovolnou skupinu lidí, která na základě jednoho nebo více sdílených*

⁸ KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*, Praha: ASPI Publishing s.r.o., 2003. ISBN 80-86395-78-2

⁹ FIALA, P.: *Definice zájmových skupin. K některým teoretickým problémům politologického výzkumu organizovaných zájmů*. Politologický časopis, ročník VI., č. 1, 1999

¹⁰ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-807-3673-482.

*postojů vznáší nároky na to, aby jiné skupiny společnosti prosadily, zachovávaly nebo rozvíjely takové formy chování, které tyto sdílené postoje implikují.*¹¹

2.2 Typologie zájmových skupin

Ani rozdělení a specifikace různých druhů zájmových skupin není úplně jednoznačné. To je důsledkem převážně toho, že zájmové skupiny pokrývají široké spektrum oblastí, v nichž jsou zainteresovány a tím ztěžují své rozdělení. Při členění těchto skupin opět narážíme na rozrůzněnost názorů, které nám předkládají autoři teorií.

Pokud pospojujeme názory dvou odborníků v oboru Laboutkové¹² a Klímy¹³, je poté možné říci, že zájmové skupiny se dělí podle:

- 1) míry jejich organizovanosti (formálnosti)
 - a) *organizované* – skupiny mající uspořádání a strukturu, zpravidla se vyznačují i rozsáhlou členskou základnou
 - b) *neorganizované* – zájmové skupiny, které jsou bez uspořádání, formují se spíše spontánně
- 2) druhu zájmů
 - a) *zájmy materiální* – ekonomické – snahou je co největší navýšení výhod pro členy skupiny
 - b) *zájmy nemateriální* – ideové – snahy o prosazení zájmů morálních
- 3) struktury vnitřní organizace
 - a) *kádrové* – jedná se o elitní skupiny, v nichž může být jen omezený počet členů
 - b) *masové* – cílem takových skupin je získání co největšího počtu členů do jejich řad

¹¹ FIALA, P.: Definice zájmových skupin. *K některým teoretickým problémům politologického výzkumu organizovaných zájmů*. Politologický časopis, ročník VI., č. 1, 1999

¹² LABOUTKOVÁ, Šárka a Petr VYMĚTAL. *Lobbying v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4731-650.

¹³ KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*, Praha: ASPI Publishing s.r.o, 2003. ISBN 80-86395-78-2

- 4) povahy
 - a) veřejnoprávní
 - b) soukromoprávní

Dalším možným kritériem, podle kterého lze zájmové skupiny dělit, je takzvané odvětvové členění:

- a) *zaměstnavatelské zájmové organizace – prioritou zaměstnavatelů je především maximalizovat zisk a minimalizovat požadavky, které jsou na ně, ať už ze strany státu nebo zaměstnanců, vyvíjeny.*
- b) *zaměstnanecké zájmové organizace – jakožto obhájci zájmů zaměstnanců mají hlavní požadavky na jistotu zaměstnání, kvalitní pracovní podmínky, určitou výši mzdy.*
- c) *profesní a řemeslnicko-stavovské zájmové organizace – skupiny vyznačující společným oborem, pracovní činností např. Česká stomatologická komora, Profesní společenství autoškol ČR. Profesní organizace se typicky označují komorami.*
- d) *sociální zájmové skupiny – sdružují a chrání zájmy potencionálně ohrožené skupiny obyvatel.*
- e) *náboženské zájmové skupiny – uskupení lidí, jenž mají společné přesvědčení a ideologii, typicky církve.*
- f) *organizace se společensko-politickou silou – snaží se nejen o uspokojení vlastního, parciálního zájmu, ale i o zlepšení stavu v rámci společnosti*
- g) *svazy poškozených – organizace sdružující osoby, na nichž bylo v minulosti páčáno protiprávní jednání.¹⁴*

A ještě další možnost dělení udává Kadeřábková¹⁵, podle které je možné dělit zájmové skupiny podle jejich velikosti na:

- a) *malé skupiny – specifické tím, že členové dané skupiny mají blízký osobní kontakt*

¹⁴ KOTASKOVA, Š. *Vliv zájmových skupin na utváření hospodářské politiky*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta, Katedra ekonomie. Vedoucí diplomové práce Ing. Zdeněk Tomeš, Ph.D.

¹⁵ KADEŘÁBKOVÁ A., SPĚVÁČEK V., ŽÁK M. (2003): *Růst, stabilita a konkurenceschopnost: aktuální problémy české ekonomiky na cestě do EU*, Praha: Linde, 2003. ISBN 80-861-3135-1

- b) *velké skupiny* – ty jsou více formalizované a chybí v nich blízký osobní kontakt mezi jejich členy

A dále skupiny dělí se podle skutečnosti, zda existuje vztah mezi posláním dané skupiny a hlavní práce jejích členů. A to na skupiny:

- a) *profesní*
b) *občanské*
c) *ideologické*

2.3 Strategie zájmových skupin

Aby zájmové skupiny dokázaly prosadit to, o co usilují, musí si nejprve určit, jaký zájem vlastně chtějí prezentovat a jak chtějí následně dosáhnout jeho konkrétního naplnění. V rámci toho si dále musí zvolit způsob, který jim to co nejnlehčí a nejučinněji umožní. Běžným způsobem takovéto snahy bývá určitá forma nátlaku či ovlivňování a nejčastěji se tato snaha pojmenovává lobbying.

Stejně jako u pojmu zájmová skupina je nejprve nutné objasnit definici slova lobbying. A podobně jako u předchozí kapitoly narážíme na určitou nejednoznačnost. O neukotvenosti daného výrazu můžeme hovořit i na základě toho, že doposud není zcela jednoznačná psaná podoba tohoto slova – používá se tvar lobbying, lobbying i počesttělé lobbování. V odborných literaturách však bývá upřednostňován tvar lobbying. Slovo samotné pochází z anglického výrazu lobby, jež představuje označení vestibulu v amerických a britských budovách parlamentu, kde bylo umožněno představitelům veřejnosti (potažmo zájmových skupin) osobně jednat s poslanci. A o jednání s volenými zástupci se v podstatě jedná i v dnešní době. Ať už jednotlivci nebo skupiny sledující stejný zájem se snaží ovlivnit své zástupce, aby ti ze své moci prosadili tyto jejich zájmy. Toto je ovšem jen velmi stručné a obecné vymezení. V literatuře se setkáváme s různými definicemi, které, jak již bylo zmíněno výše, však nejsou zcela uceleny.

Ve slovníku cizích slov je lobbying prezentován jako: „*ovlivňování veřejných činitelů ve veřejném zájmu nebo ve prospěch zájmu určitých skupin*“¹⁶

¹⁶ *Slovník cizích slov*. Vyd. 1. Editor Jitka Vebrová, Tomáš Krajíček. Praha: Plot, 2006. Počet stran 367. ISBN 80-865-2377-

K nejčastěji citovaným definicím patří prohlášení Luigi Graziana, která říká, že:
„Lobbying je specializovanou a odbornou reprezentací prostřednictvím široké škály prostředků, které v zásadě vylučují korupční výměnu služeb, ve své podstatě velmi odlišná od všeobecné nespécializované reprezentace, kterou zaštiťují volení zástupci. Jako reprezentant partikulárních zájmů lobbyista dodává informace a technicko – odborné analýzy, které mohou být užitečné a někdy rozhodující pro definování legislativní a správní regulace“¹⁷

Pro účely této práce není nutné zabývat se lobbyingem více podrobně, ale pro dokreslení uvádím ještě základní dělení lobbingu. Podle Žáka¹⁸ je možné rozlišit lobbing na dvě skupiny, a to na:

- 1) *lobbing přímý* – jedná se o přímý kontakt s konkrétním zástupcem, kdy je žádoucí, aby byl tento kontakt dlouhodobý a netýkal se pouze zástupce samotného, ale celého týmu lidí, kterými je tento zástupce obklopen
- 2) *lobbing nepřímý* – jde o aktivaci členů a lidí sympatizujícími s cíli dané skupiny, a to především prostřednictvím médií, která aktivují větší skupinu lidí, čímž vzniká větší tlak na dané politiky

Právě v důsledku nejasné a nekonkrétní definice pojmu lobbing dochází poměrně často k jeho zaměňování s jiným pojmem spojovaným s oblastí zájmových skupin, kterým je korupce. Stejně tak je mnohdy mylně prezentována jako nástroj lobbingu.

V dostupné literatuře je opět uváděno poměrně velké množství definic, ale domnívám se, že pro rozsah této práce je dostačující uvedení pouze základního vymezení tohoto pojmu, které stručně objasní jeho význam. Za jednu takovou snadno srozumitelnou považuji tu, kterou zformulovala Transparency International – Česká republika – nevládní organizace zaměřující se na potírání korupce v republice. Tato

¹⁷ DANCÁK, B.- HLOUŠEK V.- ŠIMČÍK,V., *Korupce – Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Masarykova univerzita, 1.vydání, Mezinárodní politologický ústav Brno, 2006. ISBN 80-210-4062-9

¹⁸ ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika II*. Dotisk 1. Vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-707-9057-1

organizace prohlašuje, že: „Korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.“¹⁹

Občanskoprávní domluva proti korupci z roku 2003 uvádí rozšířenější teorii a o korupci tak hovoří jako o: „*přímém či nepřímém vyžádání, nabídnutí, předání nebo přijetí úplatku či jakékoliv jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, které narušují řádné plnění jakékoliv povinnosti nebo jednání vyžadovaného od příjemce úplatku, nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně.*“²⁰

Pavol Frič a kolektiv ve své knize Korupce na český způsob neuvádí přímou definici korupce²¹, ale zmiňuje zde vlastnosti tohoto fenoménu, kterými se vyznačuje. Podle Pavola Friče má korupce tyto charakteristické vlastnosti a je:

- *všudypřítomná – vyskytuje se v každé ovlivnitelné oblasti a jedná se o jev, který byl nějakým způsobem obsáhlý v každém období*
- *všemocná – korupční jednání je často považováno za “klíč, kterým se dají odemknout každé dveře“, tedy že pomocí určité formy úplatků lze dosáhnout každého cíle*
- *dřímá v každém – rčení „ Každý je úplatný, záleží jen na výši nabízené částky“, tedy jinak řečeno – nikdo nemůže tvrdit, že je v každém případě proti korupci naprosto imunní*

Jolana Volejníková²² tento výčet vlastností korupce doplňuje ve své publikaci skutečností, že se jedná o jev, který je těžko odhalován a dokazován, z čehož vyplývá, že se v takovém případě jde o jev skrytý.

V rámci prevence zveřejnila Policie České republiky článek s názvem Co je korupce, ve kterém je uvedeno, že korupce není zákonem postihována jako taková, ale tento negativní společenský jev je postihován:

¹⁹ Co je to korupce. *Transparency International* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/korupce/>

²⁰ Co je to korupce. *Transparency International* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/korupce/>

²¹ FRIČ, Pavol. Korupce na český způsob. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999. Počet stran 302. ISBN 80-861-0326-9.

²² VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. 1.vyd. . Zeleneč : Press Consulting, s.r.o., 2007. Počet stran 390. ISBN 978-80-7259-055-1.

„především trestnými činy uvedenými v části druhé hlavy X. trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Zejména podle dílu 3 „Úplatkářství“ jde o trestný čin podle:

- § 331 Přijetí úplatku,
- § 332 Podplácení,
- § 333 Nepřímé úplatkářství,
- § 334 Společné ustanovení pak vymezuje pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu“²³

²³ Co je korupce. Policie České republiky [online]. 2011 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>

3 ŠLUKNOVSKÝ REGION

3.1 Klasifikace a charakteristika regionu

Klasifikace a charakteristika regionu proběhla na základě informací z publikace *Vlastivěda Šluknovského výběžku pro školy a veřejnost*²⁴ a dále za pomoci sběru dat z internetových stránek jednotlivých měst regionu. Součástí kapitoly je i podkapitola s názvem Sociálně vyloučené oblasti, v níž jsou využity například informace Agentury pro sociální začleňování²⁵ či Evropského sociálního fondu v ČR²⁶

Šluknovský region je součástí Šluknovského výběžku, který je nejseverněji položenou částí České republiky a ze tří stran je obehnan hranicí Německa. Právě z důvodu určité oddělenosti se o této severovýchodní části Ústeckého kraje často hovoří jako o zapomenutém místě.

V oblasti se nachází tři města, která počtem obyvatel přesahují hodnotu 5 tisíc. Jedná se o Varnsdorf, Šluknov a Rumburk. K městům regionu s menším počtem obyvatel, než je pět tisíc patří: Dolní Poustevna, Jiříkov, Jiřetín pod Jedlovou, Dolní Podluží, Lipová, Velký Šenov, Mikulášovice, Doubice, Chřipská, Rybniště, Krásná Lípa, Staré Křečany, Horní Podluží.²⁷ Celkově má Šluknovský region přibližně 40 000 stálých obyvatel.

Ještě před druhou světovou válkou tato oblast patřila k nejvýznamnějším průmyslovým částem republiky, čemuž se dnes dá téměř těžko uvěřit, protože v dnešní době patří Šluknovský region k těm, kde vládne největší nezaměstnanost v rámci celé České republiky. Situace se takto dramaticky začala měnit ve chvíli, kdy byli z pohraničí vystěhováni němečtí obyvatelé, a veškeré továrny se staly terčem ničení. Tím došlo k velkému propadu průmyslu a ekonomiky tohoto regionu celkově. A právě s propadem ekonomiky souvisí zmiňovaná velká míra nezaměstnanosti, a následně s ní jsou spojeny další negativní jevy projevující se v tomto regionu.

V posledních letech se Šluknovský výběžek potýká s několika závažnými problémy, které výrazně ovlivňují život v této oblasti. Jak již bylo zmíněno výše, za

²⁴ *Vlastivěda Šluknovského výběžku pro školy a veřejnost. Šluknov: Sdružení pro rozvoj Šluknovska, 2008. ISBN 978-80-254-1704-1.*

²⁵ *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>

²⁶ *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/>

²⁷ *Zpravodaj Šluknovska* [online]. 2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.sluknovsko.cz/>

hlavní problém dané oblasti je označována vysoká míra nezaměstnanosti. V současné době, tedy na počátku roku 2014, dosáhla míra nezaměstnanosti podle informací českého statistického úřadu hodnoty 11,89 %²⁸. Ta je důsledkem několika faktorů. Ačkoliv je Šluknovský region velmi blízko německých hranic, jedná se o poměrně špatně dostupnou oblast, která svým položením a špatným rozložením přístupových cest nedokáže poskytnout vhodné podmínky pro případné investory, pro něž by tato oblast mohla být zajímavá.

Dalším nepříznivým faktorem přispívajícím určitou měrou k rozvoji nezaměstnanosti je nedostatečné vzdělání místního obyvatelstva. Velká část zde žijících lidí dosáhla pouze základního vzdělání. Obyvatelé s vyšším vzděláním se zpravidla z oblasti odštěhují do místa, kde své vzdělání mohou prezentovat a mají možnost najít odpovídající pozici. Do regionu naopak často míří lidé, kteří nejeví o žádné pracovní pozice zájem, a do Šluknovského regionu se podle GAC²⁹ stěhují výhradně za “neprací“ a slučují se zde s lidmi stejného smýšlení. V oblasti výběžku se jedná převážně o obyvatele romského původu. Takto zaměřeni lidé v posledních letech migrují do oblasti Šluknovska ze sousedních regionů, ale výjimkou není ani jejich sestěhování ze vzdálenějších krajů či Slovenské republiky. Lidé takto orientovaní ani nejeví zájem o zlepšení své životní situace, své děti neposílají do škol a tím připravují pozici pro rozvoj další problémové generace. Právě nově přistěhovaní obyvatelé podle dostupných informací GAC a Agentury pro sociální začleňování způsobují svým chováním a přístupem k situaci daleko větší problémy než romští obyvatelé sídlící v dané oblasti dlouhodoběji.

Kromě vysoké míry nezaměstnanosti (již zmiňovaných 11,89 %), nízké vzdělanosti a velké migraci romského etnika do oblasti se zde projevují další jevy, které nejsou pro zdravý vývoj života v regionu právě žádoucí. Oblast se vykazuje vysokou rozvodovostí, velký počet narozených dětí vychovávají svobodné matky, oblast je vysoce ateistická a obyvatelé celkově nevyznávají žádné vyšší hodnoty. Projevy kriminality, drogová problematika a trestná činnost v regionu bude probrána v následující dílčí kapitole *Sociálně vyloučené oblasti* se všemi projevy s nimi spojenými.

²⁸ Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/home>

²⁹ GAC spol. s r. o. navazuje na mnohaleté analytické a konzultační zkušenosti společnosti Ivan Gabal Analysis & Consulting, která se od roku 1994 věnuje realizaci zakázek založených na výzkumu a hlubší analýze dat a informací v oblasti veřejného mínění a společenské dynamiky

3.2 Sociálně vyloučené oblasti

Sociálně vyloučená oblast se dá popsat jako místo, ve kterém jsou izolovány určité skupiny lidí – ve většině případů sociálně slabých jedinců či Romů – běžně označované jako sociálně vyloučení.

Ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí následující definici:

“Sociální vyloučení se vždy dotýká celé společnosti, jedním z jeho negativních dopadů je pak trvalé narušení společenské soudržnosti. Sociální vyloučení představuje kontinuální společenský fenomén, jehož řešení si vyžaduje komplexní přístup. Absolutní formu sociálního vyloučení představuje v současnosti zejména bezdomovectví.”³⁰

Definici stavu sociální vyloučenosti udává na svých internetových stránkách také Evropský sociální fond s tím, že sociální vyloučení může potkat každého, ale existují skupiny lidí, které jsou k tomuto jevu náchylnější. Jedná se o:

- *nedostatečně vzdělané osoby,*
- *dlouhodobě nebo opakovaně nezaměstnané,*
- *lidí s mentálním či fyzickým handicapem,*
- *osoby trpící nějakým druhem závislosti,*
- *osaměle žijící důchodce,*
- *imigranty,*
- *příslušníky různě (etnicky, nábožensky, sexuální orientací aj.) definovaných menšin,*
- *lidí, kteří se ocitli v těžké životní situaci, z níž si sami nedokáží pomoci,*
- *aj.*³¹

Vnější a vnitřní faktory ovlivňující sociální vyloučení uvádí Brož, Kintlová a Toušek ve své publikaci *Kdo drží Černého Petra*³²

³⁰ Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. 2012 [cit. 3.1.2014]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13031/vize_SZ.pdf

³¹ Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/pojmy.html>

³² BROŽ, Miroslav. KINTLOVÁ, Petra. TOUŠEK, Ladislav. *Kdo drží Černého Petra*. Praha: Člověk v tísni, 2007. ISNB 978-80-86961-27-9.

Jako vnější faktory předestírají ty, které jsou mimo možnosti přímého ovlivnění danou osobou, která je jimi určitým způsobem postižena, a jsou to:

- *trh práce a jeho charakter,*
- *bytová politika státní správy a místní samosprávy,*
- *sociální politika státu,*
- *praxe místních samospráv ve vztahu k sociální oblasti,*
- *diskriminace či stigmatizace některých jedinců na základě charakteristik jako rasa, etnicita, národnost, sociální status apod.* ³³

Vnitřními faktory jsou ty, jež jsou výsledkem chování sociálně vyloučených lidí a je tedy v moci daného člověka tyto faktory ovlivnit. Jedná se o tyto:

- *ztráta pracovních návyků při dlouhodobé nezaměstnanosti,*
- *dlouhodobá neschopnost hospodařit s penězi a dostát svým finančním závazkům,*
- *orientace na okamžité uspokojení potřeb vyplývající z dlouhodobé frustrace,*
- *apatie a nízká motivace k řešení vlastních problémů atd.* ³⁴

Stejně jako jiné společenské postavení má i sociální vyloučení své specifické projevy, kterými je charakteristické. Některé z takových typických projevů udává opět Evropský sociální fond ČR, dodává však, že se nejedná výlučně jen o tyto znaky:

- *prostorovým vyloučením (Jedinci a skupiny postižené sociálním vyloučením často žijí v uzavřených a/nebo izolovaných lokalitách s nízkou úrovní bydlení a nedostatečnou občanskou vybaveností.),*
- *symbolickým vyloučením spojeným se stigmatizací (zevšeobecňujícím přisuzováním negativních vlastností) jedinců či skupin,*
- *nízkou mírou vzdělanosti a ztíženou možností tuto nevýhodu překonat,*
- *ztíženým přístupem k legálním formám výdělečné činnosti, závislostí na sociálních dávkách a s tím spojenou materiální chudobou,*
- *rizikovým životním stylem, špatnými hygienickými poměry a s nimi souvisejícím horším zdravotním stavem,*
- *životními strategiemi orientovanými na přítomnost,*

³³ BROŽ, Miroslav. KINTLOVÁ, Petra. TOUŠEK, Ladislav. *Kdo drží Černého Petra*. Praha: Člověk v tísni, 2007. ISBN 978-80-86961-27-9.

³⁴ BROŽ, Miroslav. KINTLOVÁ, Petra. TOUŠEK, Ladislav. *Kdo drží Černého Petra*. Praha: Člověk v tísni, 2007. ISBN 978-80-86961-27-9.

- *uzavřeným ekonomickým systémem vyznačujícím se častým zastavováním majetku a půjčováním peněz na vysoký úrok (lichva a tzv. rychlé půjčky),*
- *větším potenciálem výskytu sociálně patologických jevů (např. alkoholismu, narkomanie či gamblerství) a kriminality (zvýšeným rizikem stát se pachatelem, ale i obětí trestné činnosti),*
- *sníženou sociokulturní kompetencí (např. jazykovou bariérou, nezkušeností či neznalostí vlastních práv a povinností).³⁵*

Jak bylo uvedeno výše, sociálně vyloučené oblasti se nemusí dotýkat pouze obyvatel romského původu, v případě Ústeckého kraje je však uváděno, že sociálně vyloučené oblasti jsou téměř výhradně záležitostí romského etnika. Vznik takovýchto Romy osídlených oblastí je podle vyjádření ESF ČR důsledkem:

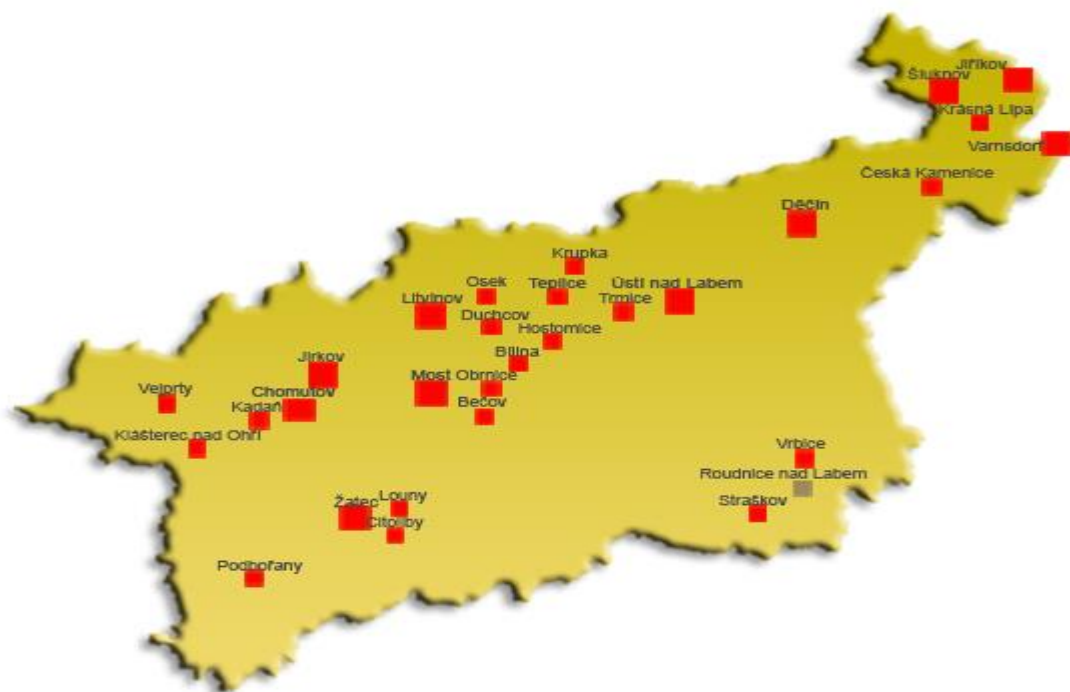
- *„přirozeného“ sestěhovávání se chudých romských rodin do lokalit s cenově dostupnějším bydlením,*
- *vytlačování romských rodin z lukrativních bytů a přidělování náhradního bydlení v lokalitách s často vysokým podílem romského obyvatelstva,*
- *řízeného sestěhovávání (především ze strany obcí) neplatičů nájmu a obecně lidí považovaných za „nepřizpůsobivé“ či „problémové“ do ubytoven či holobytů.³⁶*

Evropský sociální fond na základě výzkumu prováděného společnostmi GAC spol. s r. o. a Nová škola o. p. s. sestavil interaktivní mapu celé České republiky, která ukazuje oblasti jednotlivých měst, v nichž se vyskytují sociálně vyloučené lokality.

³⁵ Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. Vybrané pojmy. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2013 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/pojmy.html>

³⁶ Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. Vybrané pojmy. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/pojmy.html>

Ukázka podoby interaktivní mapy, která je výsledkem sběru a zpracování dat o sociálně vyloučených oblastech. V tomto případě se jedná o obrázek interaktivní mapy Ústeckého kraje, ve které jsou zobrazena místa, v nichž se vyskytují právě sociálně vyloučené lokality³⁷

³⁷ Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. Interaktivní mapa. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_ust.html

Další interaktivní mapa již zobrazuje konkrétně město Šluknov i s jeho sociálně vyloučenými lokalitami. Z obrázku je zřejmé, že tyto vyloučené oblasti jsou ve Šluknově zmonitorovány tři a jsou označeny pojmenováním Lokalita – 1, Lokalita – 2, Lokalita – 3.³⁸ Obdobně jsou na interaktivní mapě zobrazeny všechny kraje České republiky a v případě zájmu tedy není složité najít sociálně vyloučené lokality ve všech monitorovaných městech a obcích.

3.3 Agentura pro sociální začleňování

Šluknovský region je již od roku 2008 zařazen k oblastem, kterým se věnuje program Agentury pro sociální začleňování. Tato agentura k letošnímu roku operuje či operovala v oblastech po celé České republice – např. Duchcov, Děčín, Rumburk. Šluknovsko patřilo k pilotním programům agentury.

Agentura se svou činností nevěnuje pouze snaze najít řešení pro sociálně vyloučené oblasti, ale jejím úkolem a cílem je i prevence vzniku právě těchto sociálně vyloučených oblastí.

Agentura pro sociální začleňování udává, že existují oblasti, s kterými probíhá spolupráce na velmi dobré úrovni, snaží se zde všechny zúčastněné subjekty a první změny k lepšímu se již v těchto oblastech začaly pomalu projevovat. Příkladem takového místa, kde práce Agentury pro sociální začleňování slaví úspěchy, je obec Krásná Lípa, v níž se podařilo zamezit dalšímu růstu sociálně vyloučených lokalit a i ve

³⁸ Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. Interaktivní mapa. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_us6_23.html

stávajících lokalitách jsou zaznamenány posuny ke zlepšení situace. Naopak problémovou oblastí zůstává i nadále například Šluknov, kde jsou odpovědí na činnost agentury rostoucí nová ghetta a nezájem občanů ze sociálně vyloučených lokalit o jakoukoliv spolupráci, s níž by byla spojena změna stávající situace.

K sociálnímu vyloučení Agentura pro sociální začleňování dodává, že se jedná o jakousi past. Z této pasti je téměř nemožné uniknout, pokud se do procesu návratu do většinové společnosti nevloží někdo z oblasti mimo „začarovaný kruh“, jímž se takové sociální vyloučení stává. Tento proces začíná ve chvíli, kdy se v životě určitého člověka (nebo i celé rodiny) objeví nějaký komplex problémů, kvůli nimž dochází k tomu, že člověk přestane fungovat ve společnosti. Jedná se především o ztrátu zaměstnání, nemoc, platovou neschopnost. Takto se člověk dostane na okraj společnosti a následně dochází k tomu, že: *„lidé žijící na okraji společnosti se přizpůsobují podmínkám sociálního vyloučení, a osvojují si specifické vzorce jednání, které jsou často v rozporu s hodnotami většinové společnosti. Proto někdy bývá soužití na první pohled problematické. Návyky získané adaptací na život v sociálním vyloučení pak ale těmto lidem znemožňují být úspěšní ve většinové společnosti, ztrácí (či ani nezískávají) hodnotové žebříčky středostavovského občana orientovaného na kariérní vzestup a úspěch. To je znovu a znovu uzavírá v pasti sociálního vyloučení.“*³⁹

Spolupráce Agentury pro sociální začleňování s obcemi probíhá na základě společného zájmu začlenit obyvatele sociálně vyloučených lokalit zpátky do běžného společenského života. To, jak taková spolupráce probíhá, nastíní následný ukázkový výčet různých fází spolupráce.

- Lokální partnerství – spočívá v přípravě strategických plánů pro budoucí začleňování obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Na této se podílejí jak zástupci agentury, tak zástupci samosprávy a veřejné správy, a v souhrnu všichni, kteří mohou s daným problémem nějakým způsobem pomoci.
- Strategický plán – sestavuje se na základě zjištění ze situační analýzy, obsahuje souhrn potřeb lokality, o kterou se jedná, a podíl na tomto strategickém plánu mají ti, kteří jsou součástí lokálního partnerství.

³⁹ Co je sociální vyloučení. Agentura pro sociální začleňování [online]. 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vyloucení>

Skutečný stav toho, jak je vytvořený strategický plán plněn, je zpětně monitorován a kontrolován.

- Projektové poradenství – poslední bod je zaměřen na poradenství související s čerpáním prostředků na podporu z Evropských fondů.

Úspěch Agentury pro sociální začleňování tedy není pouze v její kompetenci, ale závisí na celkové míře spolupráce všech zúčastněných složek.

Ačkoliv se tematika zájmových skupin, sociálně vyloučených lokalit a problematiky s nimi spojené dotýká téměř všech politik České republiky, pravděpodobně nejvýznamněji se váže k politice sociální. Z tohoto důvodu je důležité vzhledem k tématu bakalářské práce zmínit alespoň základní definici této politiky a jmenovat její nástroje. Podle Jana Krebse je tedy možné definovat sociální politiku jako: *„soubor aktivit, které promyšleně (cílevědomě) směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva jako celku, resp. určitých skupin obyvatelstva, k zabezpečování sociálního bezpečí a sociální suverenity v rámci daných hospodářských a politických možností země“*.⁴⁰

Další možnou definicí je formulace Arnoldové, která udává, že sociální politika se dá jinak nazvat i sociálním zabezpečením, jehož cílem je směřování:

*„k zajištění či udržení sociální suverenity a sociálního bezpečí v rámci daných hospodářských a politických možností státu.“*⁴¹

Sociální politika státu je tedy založena na snaze o zajištění rovných příležitostí pro všechny občany České republiky, a to za pomoci následujících nástrojů, které udává Krebs⁴²:

- Poradenství
- Sociálně – právní ochrana
- Sociální prevence
- Dávky sociální péče
- Sociální služby

V rámci správně fungující sociální politiky státu by měly být její služby záchranou především pro osoby, které se ocitnou v situaci, kdy si nejsou schopny

⁴⁰ KREBS, V.: *Sociální politika*. 4.vydání ASPI, Praha 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

⁴¹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení I. část*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007. 612 s. ISBN 978-80-246-1393-2. S. 24.

⁴² KREBS, V.: *Sociální politika*. 4.vydání ASPI, Praha 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

pomoci sami a musí se spolehnout na podporu ze strany státu. Čím dál častěji se však ve společnosti lidé setkávají s občany, kteří tuto pomoc a podporu ze strany státu spíše zneužívají ve chvíli, kdy by byli schopni pomoci si z tíživé situace sami. Proto začíná docházet k projevům nespokojenosti ze strany občanů, kteří vidí problémy ve fungování sociální politiky v České republice a v extrémních případech je tato nespokojenost začátkem procesu, který může vyústit v různé demonstrace a nepokoje.

3.4 Nepokoje v oblasti Šluknovského regionu v roce 2011

Nepokoje a demonstrace, které vzbudily velký zájem médií a následně i veřejnosti, propukly v oblasti Šluknovského výběžku na konci léta v roce 2011. Takzvanou rozbuškou, která byla spouštěčem dalšího bouřlivého vývoje v dané lokalitě, byly dva incidenty, k nimž došlo v srpnu. První z incidentů se odehrál 7. srpna, kdy došlo k útoku, který byl dále v médiích prezentován jako „mačetový“. Došlo k němu v Novém Boru v místním baru Pivní pomoc, kde skupina Romů posekala mačetami večerní hosty kulturního zařízení a několik hostů těžce zranila. Druhý incident byl datován k 21. srpnu, kdy větší skupina občanů romského původu napadla bez zjevného důvodu jinou skupinu čítající 6 lidí.

Následkem těchto dvou incidentů, které byly médií prezentovány jako rasově motivované, začalo v oblasti Šluknovského výběžku docházet k řadě demonstrací a pochodů zaměřených proti obyvatelům sociálně vyloučených lokalit. Následným vyšetřováním však vyšlo najevo, že ve druhém incidentu šlo o konflikt dvou skupin, které se vzájemně dobře znaly, a k potyčkám mezi nimi nedocházelo poprvé. Tuto zprávu po několika měsících sociálních nepokojů zveřejnilo kromě jiných i aktualne.cz, které uvedlo:

„Nejdříve to měla být agresivní tlupa Romů, která zlynčovala pokojnou skupinku slušných obyvatel. "Šestnáct Romů na šest bílých," psaly noviny v pondělí 22. srpna, den po rvačce v Rumburku. Ze zjištění Aktuálně.cz i z policejního vyšetřování je zřejmé, že šlo o násilí mezi dvěma skupinami obyvatel Rumburku i okolí, kteří se už z dřívějšíka znali, během noci před rvačkou se několikrát potkali a vzájemně se provokovali. V

*neděli 21. srpna nad ránem se nakonec popralo asi čtyři až pět lidí na každé straně konfliktu.*⁴³

To, že nešlo výhradně o tyto dva prezentované incidenty a že nebyly primárně rasově motivovány, potvrzuje ve svém prohlášení k situaci i Ministerstvo vnitra ČR⁴⁴. Ministerstvo udává, že vzniklé nepokoje byly daleko spíše vyústěním dlouhodobě neúnosné situace, kdy se do stávajících ghett na okrajích měst přesouvalo stále více nových, sociálně slabých, obyvatel, a to převážně už během roku 2010. S tímto přírůstkem začalo docházet k většímu množství krádeží a celkově narůstaly projevy drobné kriminality, jejichž výčet přidává Ministerstvo vnitra ČR:

*„Obecně bezpečnostní rizika spojená se sociálně vyloučenými lokalitami spočívají zejména v páchání majetkové a násilné trestné činnosti, dochází k výrobě a distribuci psychotropních a návykových látek, projevům vandalismu, krádežím barevných kovů, rušení nočního klidu, trestné činnosti násilného charakteru, a to převážně ze strany mladistvých pachatelů.*⁴⁵

A dále popis situace doplňuje výčtem nárůstu trestných činů z doby předcházející konfliktům:

*„Celkově počet zjištěných trestných činů v Územním odboru Děčín stoupl v období od 1. 1. do 31. 8. 2011 na 3282, což je nárůst o 435 trestných činů; to odpovídá zvýšení počtu zjištěných trestných činů o 15,3 %.*⁴⁶

Skutečnost, že této situace využívají skupiny s pravicově extremistickým zaměřením, vypovídá o strategiích dané kategorie skupin. Extremisté nabízejí řešení – i když krajní – v oblasti, kde všechny ostatní metody (státu, samosprávy, organizací) selhaly. Lidé v lokalitách, kde jim život ztěžují sociálně vyloučení občané, nesouhlasí především se sociální politikou státu, která jejich problémy neřeší a naopak vynakládá prostředky na různou podporu těchto vyloučených skupin. Proto jsou nespokojení

⁴³ Bílí proti Romům: Masové nepokoje spustila bitka gangů. *Aktuálně.cz*[online]. 2012 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/bili-proti-romum-masove-nepokoje-spustila-bitka-gangu/r?i:article:724713/>

⁴⁴ Analýza událostí ve Šluknovském výběžku. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/problematika-socialne-vyloucenych-lokalit.aspx>

⁴⁵ Analýza událostí ve Šluknovském výběžku. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/problematika-socialne-vyloucenych-lokalit.aspx>

⁴⁶ Analýza událostí ve Šluknovském výběžku. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/problematika-socialne-vyloucenych-lokalit.aspx>

obyvatelé náchylní k inklinaci k některé z extremistických skupin. Nepokoje se z tohoto pohledu poté nejeví jako primárně motivované, ale jak udává ministerstvo vnitra: *„Incidenty zmapované v posledních měsících lze vnímat jako signál sociálně - ekonomického pnutí a projevů sociálně vyloučené oblasti. Projevy extremismu, resp. obecně rasově motivované incidenty, jsou zde sekundární. Hlavním motivem jsou zjevně sociální, ekonomické a demografické faktory, a to včetně sociálního vyloučení.“*⁴⁷

Jako větší možná komplikace se poté jeví možnost příklonu k protiromsky smýšlejícím extremistickým skupinám. A protože sociálně ekonomické napětí spojené s občany žijícími pouze z podpory státu začíná vládnout v čím dál větším množství částí republiky, hrozí celoplošně rozsáhlý rozvoj extremistických skupin.

3.5 Pravicový extremismus

Šluknovský region je v rámci vysoké obydlenosti romskou populací velmi často spojován s termínem extremismus. BIS ČR (Bezpečnostně informační služba České republiky) definuje extremismus následovně:

*„V obecném pohledu je extremismus spíše politologický pojem, který se vztahuje na hraniční, zcela nestandardní společenské jevy a jejich nositele. Bezpečnostním rizikem se stává v okamžiku, kdy jsou jeho motorem ostře antagonistické postoje vůči stávajícímu společenskému řádu a nesmiřitelnost vyúsťuje v konkrétní záměry a aktivity, směřující k destabilizaci a odstranění daného politického a sociálního systému. Ve svobodné společnosti by vítězství krajně vyhrocených, demokracii nepřátelských postojů, názorů a ideologií znamenalo ústup od lidských práv a nastolení autoritářství, totality nebo anarchie.“*⁴⁸

Chmelík ve své knize definuje extremismus stručněji, a to jako: *„souhrn určitých sociálně patologických jevů, vytvářených více či méně organizovanými*

⁴⁷ Analýza událostí ve Šluknovském výběžku. Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/problematika-socialne-vyloucenych-lokalit.aspx>

⁴⁸ Extremismus. Bezpečnostní informační služba [online]. 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/extremismus.html>

skupinami osob a příznivci těchto skupin, s dominujícím odmítáním základních hodnot, norem a způsobů chování platných v aktuální společnosti.“⁴⁹

Extremismus z pravé části extremistického centra, tedy extremismus pravicový, který je právě často zaměřen protiromsky, je podle BIS skupinou, v níž: *„zaujímají výrazný prostor nacionalisté, jejichž společným rysem je upřednostňování národnostního principu před občanským. Odmítají rovné uplatňování lidských a občanských práv a v jejich programech se objevují otevřené nebo skryté prvky rasismu, xenofobie a antisemitismu.*“⁵⁰

Členové pravicových extremistických skupin a extremistických skupin všeobecně mají mnoho společných znaků, kterými se vyznačují a ke kterým se svou příslušností k extremismu hlásí: Jedná se o následující zásady: *„Víra v existenci absolutní pravdy, kteréžto jsou hlasatelé; dogmatismus a nereálné hodnocení dané politické situace; totální a mobilizační kritika všeho stávajícího; intolerance a neochota naslouchat názorům oponentů; často využívají populismus a ideově-politickou manipulaci; vyhodnocují problémy ve společnosti a konfrontují je se státní mocí; vytvářejí konspirační teorie; v oblasti politiky si vytváří na základě různých ideových koncepcí a doktrín obrazy nepřátel; odmítají pluralitu a celý systém zastupitelské demokracie*“⁵¹

Skupinou, která je v povědomí občanů asi nejvíce známá, je DSSS, tedy Dělnická strana sociální spravedlnosti, která se velmi aktivně účastní různých demonstrací a nepokojů zaměřených převážně protiromsky. Svou roli Dělnická strana sociální spravedlnosti sehrála i během demonstrací a pochodů v oblasti Šluknovského regionu.

Policie České republiky, která se s extremistickými skupinami setkává v rámci řešení vzniklých konfliktů, dodává, že: *„Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko - ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický*

⁴⁹ CHMELÍK, Jan a kolektiv, *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde Praha a.s. 2003. ISBN 80-7201-434-X

⁵⁰ Extremismus. *Bezpečnostní informační služba* [online]. 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/extremismus.html>

⁵¹ DANISC, Š., KAMÍN, T. - *Extremismus, rasismus a antisemitismus*, Praha, Policejní akademie ČR v Praze, 2005. ISBN 80-7251-204-8

system systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).“⁵²

Takto jsou extremistické skupiny definovány a nelze popřít skutečnost, že vliv takto orientovaných skupin v České republice za několik posledních let nepatrně vzrostl a setkáváme se s jejich projevy čím dál častěji, a to převážně v oblastech, ve kterých se vyskytuje větší počet romského obyvatelstva, s nímž má majoritní skupina občanů problémy a konflikty. V poslední době patřily k takto problematickým oblastem například České Budějovice a nebo Duchcov, kde také docházelo k četným nepokojům, které byly směřovány proti romskému etniku žijícímu v daných oblastech.

Ústecký kraj jako celek má poměrně silnou základnu PEX, tedy pravicově extremisticky orientovaných občanů a skupin, ale na oblast Šluknovského regionu se podle vyjádření Ministerstva vnitra České republiky extremistické skupiny zaměřily až v rámci událostí z roku 2011, kterým byla věnována předchozí dílčí kapitola.

Jinak je nebezpečí inklinace k extremistickým skupinám a jejich rozšiřování spíše celorepublikovým jevem. Více než přímé protiromské zaměření vede k příklonu k extremismu obyvatele České republiky spíše nespokojenost se sociální politikou vlády, která podporuje sociálně vyloučené skupiny občanů i přes skutečnost, že velké procento sociálně vyloučených si pravděpodobně takovéto postavení zvolilo samo a nijak se nesnaží svou situaci zlepšit i přes skutečnost, že stát na toto zlepšení situace vynakládá nemalé finanční prostředky a různé organizaci či zastupitelské orgány se snaží sociálně vyloučené oblasti zmenšit nebo popřípadě odstranit úplně.

⁵² Co je extremismus. *Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prevence-informace-o-extremismu-co-je-extremismus.aspx>

4 Dotazníkové šetření zaměřené na běžný a kulturní život a jeho ovlivňování zájmovými skupinami

Dotazníkové šetření je základním nástrojem sloužícím k naplnění cílů této bakalářské práce. Již v první kapitole Cíle a metodika bakalářské práce bylo popsáno, jak dotazníkové šetření v oblasti Šluknovského regionu probíhalo, kolik se podařilo sesbírat vhodného materiálu a kdy k dotazníkovému šetření došlo. Jednalo se tedy o sběr a vyhodnocování dotazníků podle kvantitativní metody na základě knihy Karola Mundzry⁵³. Dotazníkové šetření probíhalo v létě roku 2013, přesněji v období červen – září 2013. Prostřednictvím obchodů byly dotazníkové formuláře rozšířeny ve Šluknově, Varnsdorfu a Rumburku. Část dotazníku pomohlo distribuovat i Informační centrum města Varnsdorf. Celkem bylo do oblasti dodáno 220 dotazníkových formulářů, přičemž se jich správně vyplněných vrátilo 142.

Počáteční otázky sloužily k bližšímu rozdělení a charakteristice obyvatel zkoumané oblasti, kdy autora dotazníku zajímal věk, pohlaví, nejvyšší dosažené vzdělání a současné postavení jednotlivých obyvatel na trhu práce. Na základě těchto zjištění bude možné vytvořit si představu o složení a charakteristice obyvatelstva Šluknovského regionu.

Další, tedy druhá, část dotazníkového šetření už směřovala přímo k tématu života v obci se všemi aspekty, které na něj mají nějaký vliv. Zjišťováno bylo zapojení respondentů do kulturního života, a to jak na pasivní, tak i aktivní úrovni. Otázky také sloužily k zjištění, zda jsou lidé v této oblasti ovlivňováni zájmovými skupinami a jak se případný vliv těchto skupin projevuje.

Výsledky dotazníkového šetření budou shrnuty v závěru bakalářské práce, kdy se autor pokusí navrhnout změny, které by pomohly ke zkvalitnění života v dané lokalitě.

⁵³ MURDZA, Karol. *Sociologický výzkum*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. 2010. ISBN 978-80-86708-91-1.

4.1 Výsledky dotazníkového šetření a jejich grafické zpracování

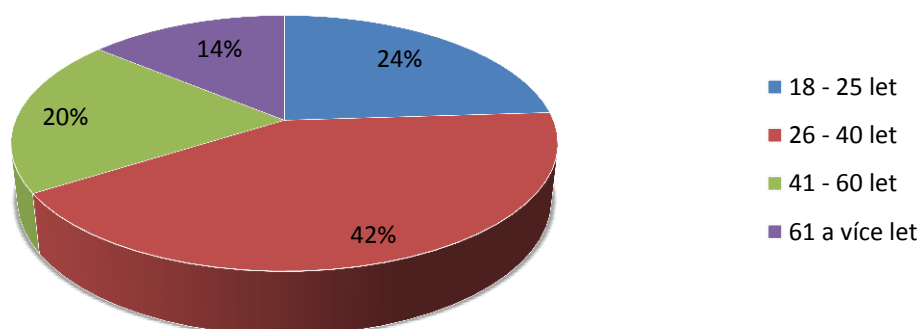
V této dílčí kapitole je hlavním cílem ukázat výsledky dotazníkového šetření a jejich následného grafického znázornění, které slouží k větší přehlednosti získaných údajů.

Otázka číslo 1: Jaký je váš věk?

- 18 – 25 let
- 26 – 40 let
- 41 – 60 let
- 61 let a více

Věk v tomto konkrétním dotazníku sloužil pouze jako orientační veličina, protože zájmové skupiny mohou nějakým způsobem ovlivňovat život všech generací obyvatel. Z důvodu zaměření dotazníkového šetření byly z tohoto průzkumu vyřazeny pouze děti. Na základě odpovědí respondentů bylo zjištěno, že téměř polovina obyvatel (42%) dané oblasti je ve věku 26 – 40 let, tedy ve věkovém rozhraní nejproduktivnějším, což je v rozporu s velkou mírou nezaměstnanosti, která je problémem této oblasti.

Graf číslo 1: Věk odpovídajících respondentů⁵⁴

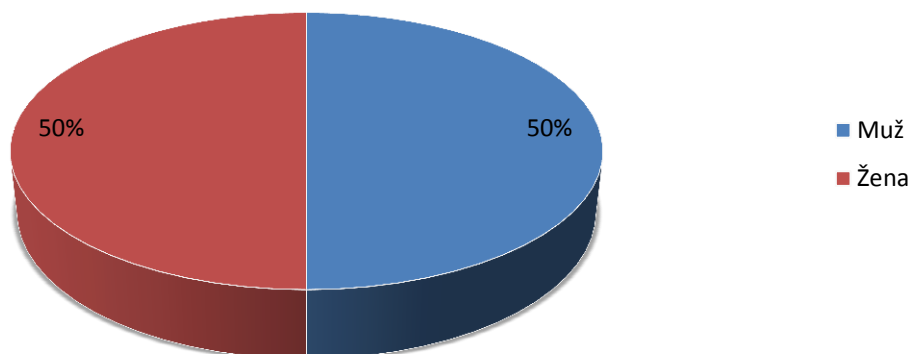
Otázka číslo 2: Jaké je vaše pohlaví?

- muž
- žena

⁵⁴ Vlastní výzkum

Po vyhodnocení této otázky vyšlo najevo, že dotazníkové šetření bylo genderově naprosto vyrovnané. Na otázky odpovědělo 71 mužů a 71 žen a jejich poměr byl tedy vyrovnaný – 50% mužů a 50% žen.

Graf číslo 2: Pohlaví dotazovaných obyvatel⁵⁵

Otázka číslo 3: Jak dlouho žijete v oblasti Šluknovského výběžku?

- méně než jeden rok
- 1 rok – 10 let
- 10 – 20 let
- více než 20 let
- od narození

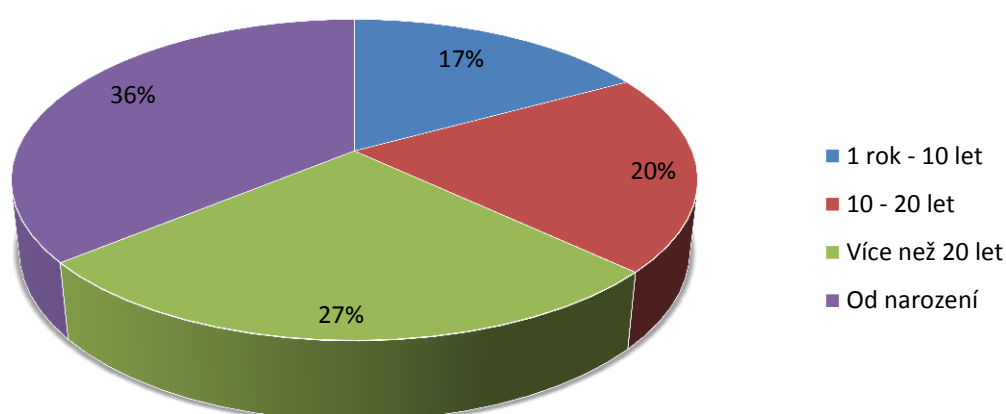
Tato otázka byla respondentům položena z důvodu rozřazení odpovídajících obyvatel na ty, kteří v obci žijí minimálně jeden rok, a na ty, kteří zde zatím strávili kratší dobu než je jeden rok. Záměrem poté bylo vyřazení respondentů s dobou pobytu kratší než rok z dalšího dotazníkového šetření, tento krok však nebyl po vyhodnocení dotazníků potřebný, protože všech 142 odpovídajících respondentů uvedlo některou z možností s délkou pobytu delší než 1 rok. Ostatní možnosti s různou délkou pobytu už sloužily pouze k orientaci v tom, jak dlouho průměrně lidé v oblasti Šluknovského regionu bydlí. Ve výsledku nejvíce respondentů uvedlo možnost, že v oblasti Šluknovského regionu žijí od narození. Takovou možnost zvolilo 36 % dotazovaných.

⁵⁵ Vlastní výzkum

27 % lidí odpovědělo, že v místě žijí více než 20 let. 20% respondentů uvedlo jako dobu pobytu 10 – 20 let. Zbýlých 17% pak v oblasti bydlí déle než jeden rok, ale méně než deset let.

Skupina odpovídajících může tedy být považována za vhodnou pro účely této práce, protože s životem v dané oblasti Šluknovského regionu mají již dlouholetou zkušenost a na situaci kolem sebe si již mohli utvořit ucelený názor.

Graf číslo 3: Doba trvalého bydlení ve Šluknovském regionu⁵⁶

Otázka číslo 4: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní vzdělání
- vyučen/a
- vyučen/a s maturitou
- středoškolské vzdělání
- vysokoškolské vzdělání (vč. vyšší odborné)

Dotaz týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání byl určen především k porovnání odpovídající skupiny občanů s tím, jak je Šluknovský region v rámci otázky dosaženého vzdělání místního obyvatelstva prezentován, tedy jako oblast s vysokým počtem pouze základně vzdělaného lidu.

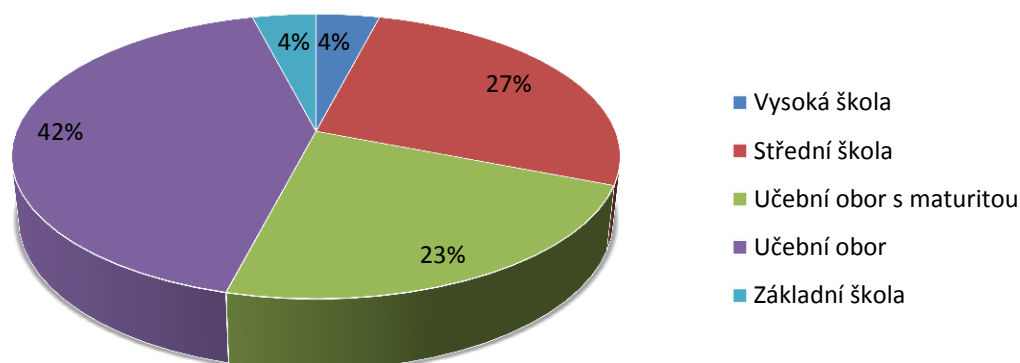
Skutečností je, že možnost vysokoškolského vzdělání, ke které byla v tomto dotazníkovém šetření přiřazena i varianta vyššího odborného vzdělání, zaškrtnulo v dotazníku pouze 6 respondentů. Stejně tak malé množství, tedy 6 odpovídajících,

⁵⁶ Vlastní výzkum

zvolilo možnost základního vzdělání. 60 respondentů uvedlo, že absolvovali učební obor, a dalších 32, že jsou vyučeni v oboru ukončeném maturitou. Nejvyšší dosažené středoškolské vzdělání dosáhlo 38 obyvatel regionu za skupiny dotazovaných.

Tento výsledek může vypovídat o skutečnosti, že se situace týkající se vzdělání v regionu zlepšila.

Graf číslo 4: Nejvyšší dosažené vzdělání obyvatel⁵⁷

Otázka číslo 5: Funguje v místě vašeho bydliště dostatek institucí pořádajících kulturní a společenské akce?

- ano, vím minimálně o třech
- ano, znám alespoň jednu
- ne, o žádné takové organizaci či skupině nevím

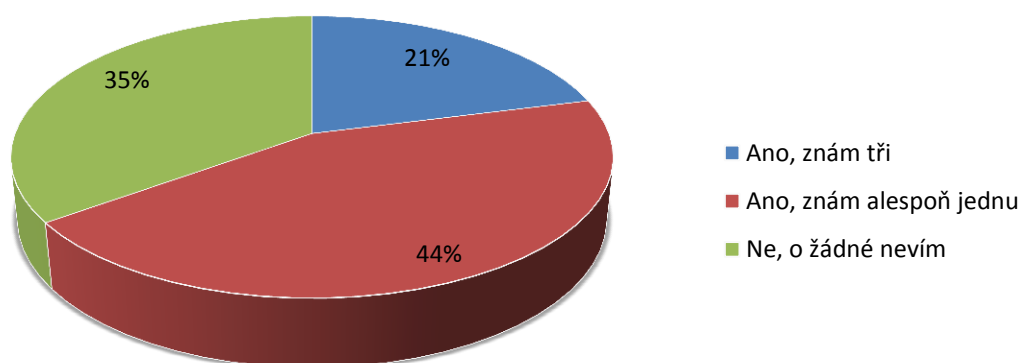
Otázka na četnost institucí a skupin pořádajících kulturní a společenské akce v oblasti Šluknovského regionu měla ukázat, jestli je v dané lokalitě dostatek možností, jak trávit volný čas. Ze 142 respondentů zvolilo možnost, která udává, že dotazovaný neví o žádné skupině pořádající akce takového typu, celých 50 lidí. Přitom v oblasti Šluknovského regionu podle informačního střediska ve Varnsdorfu existuje více než dvacet organizací či skupin majících snahu zpříjemnit život v regionu, který se potýká s nemalými problémy. Alespoň o jedné skupině věnující se kulturním akcím v regionu je informováno 63 dotazovaných, tedy zaokrouhleně 44%. Více skupin či organizací,

⁵⁷ Vlastní výzkum

v našem případě více než tři, uvedlo pouze 29 dotazovaných. Ve výsledku tedy docházíme k tomu, že ačkoliv v oblasti existuje poměrně velké množství organizací a skupin, které usilují o zkvalitnění a zpříjemnění života ve Šluknovském regionu, nezájem obyvatel staví tuto jejich snahu do pozice zbytečnosti. Přitom z otázky číslo 2 vyplývá, že dotazovaní občané byly převážně ve věku, kdy by pro ně kultura měla hrát důležitou roli.

U tří odpovědí se objevil vepsaný název skupiny MAS Šluknovsko – Místní akční skupina Šluknovsko, ačkoliv otázka na konkrétní organizaci nebyla položena. Tato skutečnost může být znakem oblíbenosti jmenované skupiny v regionu.

Graf číslo 5: Povědomí obyvatel o organizacích pořádajících kulturní a společenské akce⁵⁸

Otázka číslo 6: Jak často navštěvujete společenské akce konané v místě vašeho bydliště či v jeho blízkém okolí?

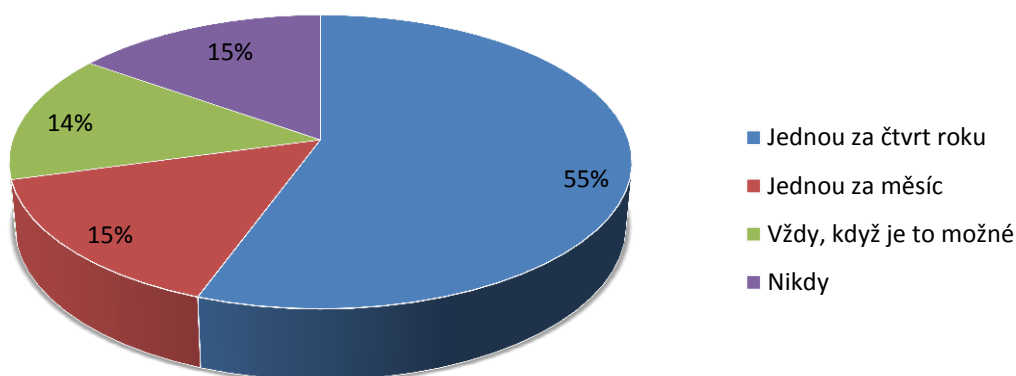
- jednou za čtvrt roku
- jednou za měsíc
- každý týden
- vždy, když je to možné
- nikdy, protože.....

⁵⁸ Vlastní výzkum

Tato otázka navazuje na předchozí zjišťování o povědomí občanů o počtu organizací, které v oblasti Šluknovského regionu působí a jsou pořadateli společenských a kulturních akcí. Autora dotazníku tak v souhrnu zajímalo, jaký přístup ke společenskému životu zastávají obyvatelé nejsevernější části ČR.

Ačkoliv je účast na společenském dění součástí života v obci, nabízených možností kulturního a společenské vyžití využívá překvapivě poměrně malé množství dotazovaných. Jen 20 lidí v dotazníku uvedlo, že pořádané akce navštěvuje vždy, když tato možnost je. Dalších 22 lidí uvedlo účast na společenském dění jednou za měsíc a 78 dotazovaných si dění ve svém okolí aktivně užívá pouze jednou za tři měsíce. U odpovědi označující naprostou neúčast na společenském a kulturním životě byli respondenti požádáni o doplnění důvodu, který je k tomuto nezájmu vede. Ačkoliv tuto možnost odpovědi zvolilo 22 dotazovaných, důvod byl dopsán pouze v 11 dokumentech, a to v následujícím znění: 5 krát byl uveden nezájem o společnost, 4 krát nedostatek financí možný investovat do společenského života a dvěma odpovídajícím nevyhovuje druh akcí, které jsou v jeho okolí pořádány.

Graf číslo 6: Četnost účasti obyvatel na společenském a kulturním životě⁵⁹

Otázka číslo 7: Zastáváte názor, že je veřejné dění kolem vás ovlivňováno korupcí?

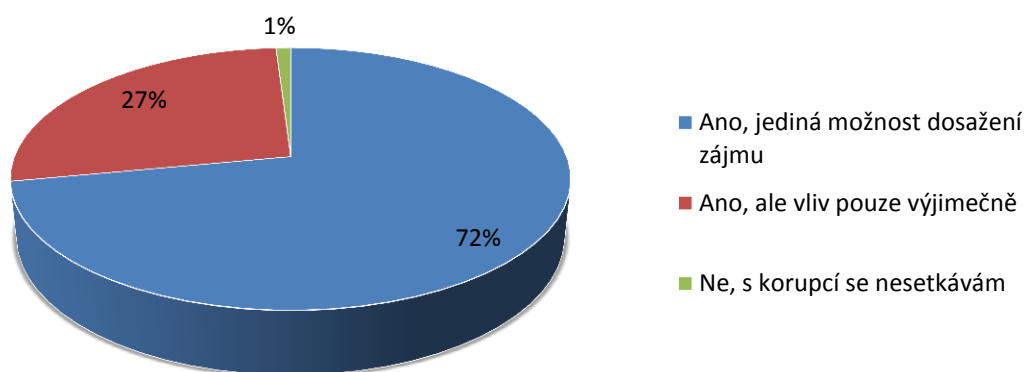
- ano, jiná možnost prosazení zájmů není
- ano, ale jen výjimečně
- ne, korupční jednání ve svém okolí neregistruji

⁵⁹ Vlastní výzkum

Tato otázka patřila k těm, u nichž se odpovídalo zcela jednoznačně, a byla položena kvůli snaze zjistit, jak vnímají postupy při prosazování zájmů obyvatelé oblasti, ve které jsou zásahy různých skupin či organizací poměrně časté, a každá tato skupina se snaží o co nejsnazší dosažení svého zájmu.

Jak bylo naznačeno výše, dotazovaní byli v případě této otázky jednotní a variantu, že se dotazovaný s korupčním jednáním neseťkal nikdy, zvolili pouze tři ze skupiny 142. Zbýlých 139 respondentů uznalo, že se s praktikami zahrnujícími úplatkářství setkává, a věří, že toto nezákonné jednání ovlivňuje dění kolem nich. Celých 102 lidí potom uvedlo možnost, která prezentuje korupční jednání jako běžný a dokonce jediný možný způsob dosahování zájmů. 39 lidí pak věří, že veřejné dění je korupcí sice ovlivněno, ale jedná se spíše o výjimečné případy a situace.

Graf číslo 7: Ovlivňování dění pomocí korupčních nástrojů⁶⁰

⁶⁰ Vlastní výzkum

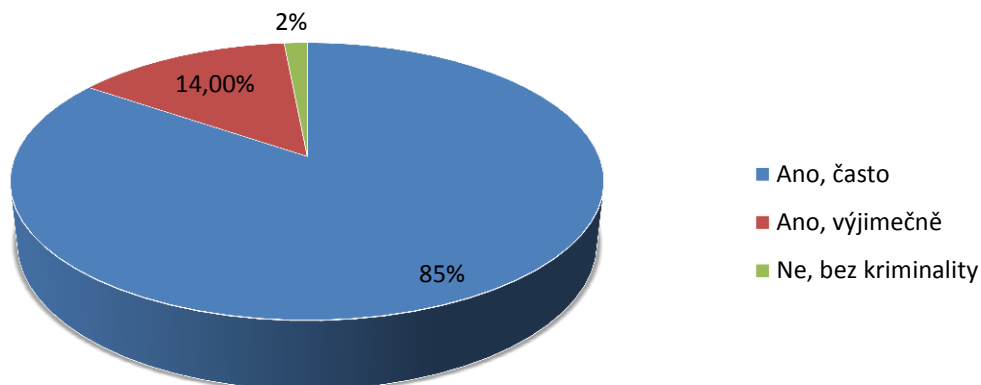
Otázka číslo 8: Setkáváte se ve svém okolí s projevy kriminality?

- ano, poměrně často. Jakými?
- ano, ale výjimečně
- ne, nesetkávám

Otázka týkající se kriminality ve Šluknovském výběžku byla součástí dotazníkového šetření z toho důvodu, že právě tato oblast je označována za místo, kde jsou projevy kriminality zastoupeny ve větší míře, než tomu je v ostatních částech České republiky. Celkem 121 odpovědí, že se dotazovaní setkávají s nějakými takovými projevy poměrně často, ukazuje, že toto označení není náhodné. Dalších 19 dotazovaných uvedlo odpověď, že se s touto problematikou také setkávají, ale jedná se pouze o výjimečný jev. Pouze dva dotazovaní poté uvedli, že se s projevy kriminality nesetkávají v dané oblasti vůbec.

Doplňující odpověď u prvních dvou možností ukázala, že konkrétněji mají obyvatelé problémy převážně s drobnými krádežemi či rušením nočního klidu v pozdních večerních nebo brzkých ranních hodinách. Jednalo se o 67 odpovědí s drobnými krádežemi a 32 obsahovalo stížnost na rušení nočního klidu. U celkem 11 odpovědí bylo uvedeno ničení majetku, z toho ve 4 případech majetku soukromého a u 7 veřejného obecního majetku. Sedm z dotazovaných označilo jako projev kriminality, se kterou se setkává, užívání omamných látek. Fyzické napadení či ohrožování se u doplňujících odpovědí neobjevilo ani jednou, jen dva dotazovaní udali slovní napadení a provokace, které však nemohou být primárně považovány za projevy kriminality, stejně jako výše uváděná rušení nočního klidu. V konečném součtu však odpovědi potvrdily, že problémy s kriminalitou v této oblasti opravdu existují ve značné míře.

Graf číslo 8: Jak často se obyvatelé regionu setkávají s projevy kriminality⁶¹

Otázka číslo 9: Jaký je váš názor na události z roku 2011 (nepokoje, demonstrace, pochody, zásahy policie)?

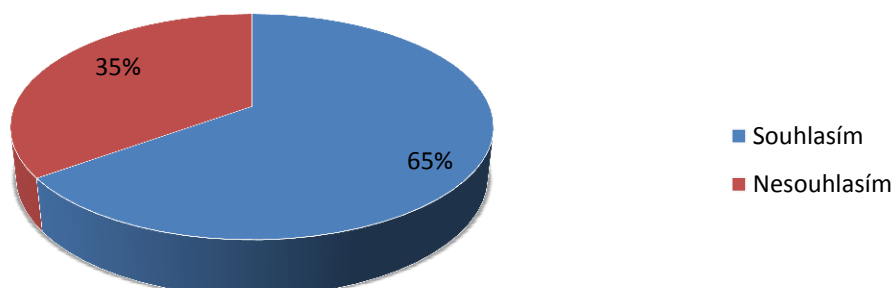
- nesouhlasím - nedošlo k žádné změně
- nesouhlasím – zbytečné státní výdaje
- nesouhlasím – negativní medializace regionu
- souhlasím – situace už byla neúnosná a něco se muselo stát
- souhlasím – došlo ke změnám k lepšímu

Dotazníková otázka číslo devět byla respondentům položena proto, aby bylo jasně ukázáno, jak se na tyto události, o kterých bylo mnoho řečeno i napsáno, dívají ti, jichž se tyto nepokoje dotkly nejvíce, tedy samotní obyvatelé Šluknovského regionu. Převážná většina dotazovaných se přiklonila k odpovědím nesouhlasícím s tím, co se po létě 2011 začalo odehrávat v lokalitě jejich bydliště. Jako důvod nesouhlasu byla ve třiceti třech případech uvedena zbytečnost celého dění, které nevedlo k žádným výraznějším změnám. 30 respondentů udalo jako důvod nesouhlasu s děním v oblasti negativní medializaci místa jejich bydliště, které bylo prezentováno jako oblast, kde vládnou skupiny sociálně vyloučených občanů a pravicově zaměřené extremistické skupiny. Dalším udávaným důvodem – celkem 29 krát – byly nemalé, zbytečně vynaložené státní výdaje, které by v oblasti mohly být využity k rozvoji. 50 dotazovaných však také projevilo souhlas s událostmi, a to ve 32 případech z důvodu

⁶¹ Vlastní výzkum

nutnosti řešit neúnosnou situaci, a ve zbylých 18 případech kvůli tomu, že nepokoje vedla v důsledku k budoucímu zlepšení situace ve Šluknovském regionu.

Graf číslo 9: Souhlas obyvatel s nepokoji v roce 2011⁶²

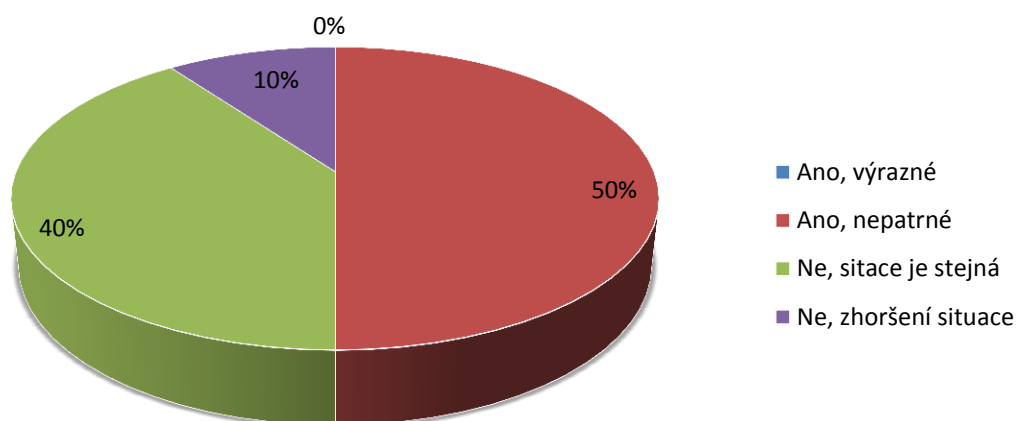
Otázka číslo 10: Zlepšila se situace související se sociálně vyloučenými lokalitami po roce 2011?

- ano, výrazně
- ano, nepatrně
- ne, beze změny
- ne, situace se zhoršila

Autora dotazníkového šetření v této fázi dotazování zajímalo především to, jak se situace v oblasti vyvíjela a nadále vyvíjí pár let poté, co utichlo období největších nepokojů a demonstrací. Tedy jestli pomohl zásah státu a jeho bezpečnostních složek a v regionu došlo alespoň k nepatrnému zlepšení situace spojené se sociálně vyloučenými lokalitami. U této otázky došlo k tomu, že první nabízenou variantu o výrazném zlepšení nezvolil ani jeden z respondentů dotazníkového šetření. Oproti tomu nepatrné zlepšení situace označilo celkem 71 dotazovaných, což znamená přesně polovinu odpovídající skupiny obyvatel Šluknovského regionu. To, že události z roku 2011 neznamenal pro region žádný posun jak v kladném, tak v záporném smyslu, udalo 57 dotazovaných. A 14 lidí dokonce označilo možnost vypovídající spíše o zhoršení kvality života ve Šluknovském regionu. U hodnocení výsledků tohoto dotazu, i když není ve výčtu jediný, je nutné brát v úvahu, že pravděpodobně záleží také na tom, v jak velké vzdálenosti od sociálně vyloučených oblastí dotazovaný bydlí.

⁶² Vlastní výzkum

Graf číslo 10: Vývoj situace v regionu k lepšímu po roce 2011⁶³

Otázka číslo 11: Ve které oblasti sledujete za posledních několik let zlepšení situace?

- méně sociálně vyloučených oblastí
- větší klid v lokalitě
- rozvoj kultury
- rozvoj cestovního ruchu a turistiky
- snížení kriminality

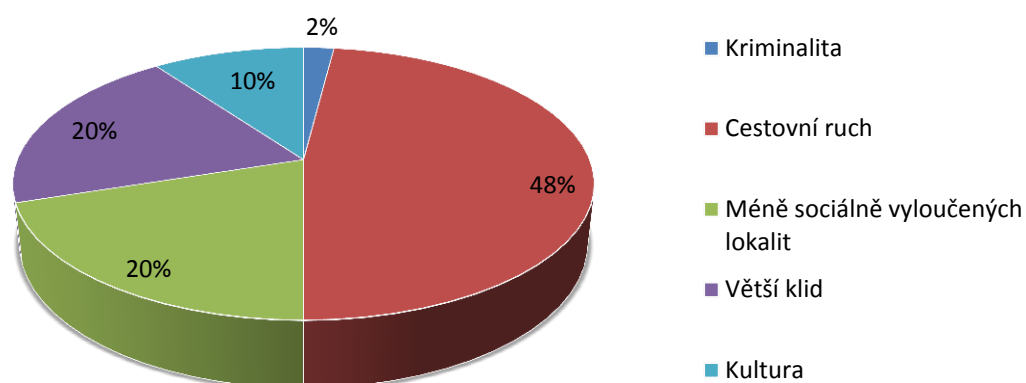
Ačkoliv je v dané oblasti stále poměrně velké množství různorodých problémů a změna k lepšímu neprobíhá příliš vysokým a rychlým tempem, autora při tvorbě dotazníku zajímalo i to, jaké oblasti dotazovaní určí jako ty, v nichž se situace za několik posledních let alespoň nepatrně zlepšila.

Z udaných odpovědí vyplývá, že situace v regionu prodělala zlepšení v téměř všech dotazovaných bodech. Jen u možnosti snížení kriminality byly zaznamenány pouze čtyři odpovědi, což svědčí o skutečnosti, že problematika kriminality je ve Šluknovsku stále aktuální. Naopak cestovní ruch a turistika zaznamenaly kladný vývoj, a podle autora by tohle mohl být směr, kterým by měly být vedeny snahy o zkvalitnění života ve výběžku. Rozvoje tohoto odvětví si povšimlo celkově 68 občanů. Poměrně dost dotazovaných odpovědělo, že zaznamenali zlepšení týkající se menšího počtu sociálně vyloučených lokalit a celkově většího klidu. V tomto smyslu odpovědělo

⁶³ Vlastní výzkum

shodně 28 a 28 respondentů. Kultura vedle oblastí dotýkajících se chodu regionu zůstala nepatrně v pozadí a o jejím zlepšení je přesvědčeno pouze 14 občanů.

Graf číslo 11: Oblasti, ve kterých proběhlo zlepšení⁶⁴

Otázka číslo 12: Setkali jste se ve vašem okolí s projevy pravicového extremismu?

- ne, nikdy
- ano, během nepokojů a demonstrací v roce 2011
- ano, i mimo nepokoje

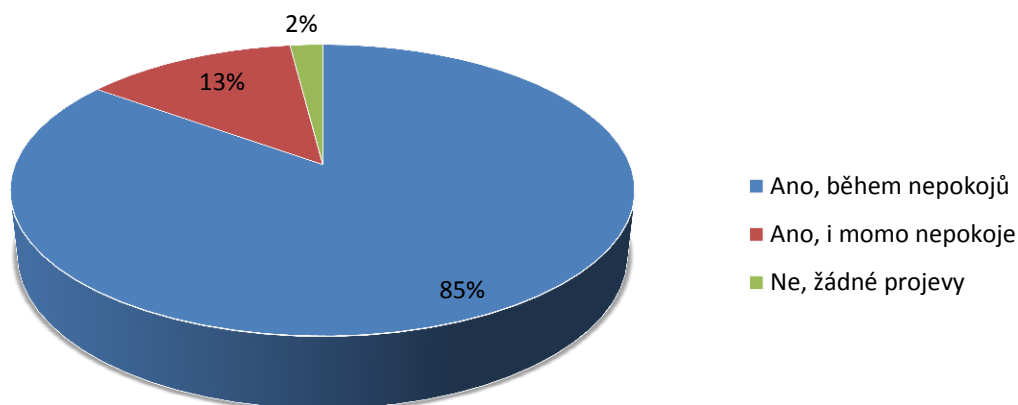
Záměr otázky číslo 12 je zcela zřejmý. Protože Šluknovský region patří k oblastem s vyšším procentem obyvatel romského původu a zároveň bylo Šluknovsko medializováno jako místo, kde během nepokojů v roce 2011 operovaly extremistické skupiny, včetně nejznámější DSSS (Dělnická strana sociální spravedlnosti). Autor dotazníkového šetření chtěl pomocí této otázky zjistit, zda se místní obyvatelé setkali s projevy pravicového extremismu pouze v souvislosti se zmiňovanými nepokoji, nebo jestli začalo k tomuto jevu docházet častěji.

Pouze tři respondenti odpovídající, že se s projevy pravicového extremismu nesetkali nikdy, potvrzují skutečnost, že události z roku 2011 se dotkly téměř všech lidí v oblasti. Celkem 121 ze 142 respondentů uvedlo, že projevy pravicového extremismu zaznamenali během protestů a různých protiromských pochodů v roce 2011, ale jindy ne. Zbýlých 18 odpovědí udávalo, že se s pravicovým extremismem setkali i mimo demonstrace. Tyto výsledky ukazují, že vyjma roku 2011, kdy situace kolem romské

⁶⁴ Vlastní výzkum

menšiny doslova vřela, nedochází k projevům pravicového extremismu s ohledem na situaci příliš často, ale předchozí dění naznačuje, že se tento stav může poměrně rychle změnit.

Graf číslo 12: Zkušenosti s projevy pravicového extremismu⁶⁵

**Otázka číslo 13: Setkali jste se někdy s názvem Agentura pro sociální začleňování?
A víte, jaké činnosti se věnuje ve vašem regionu?**

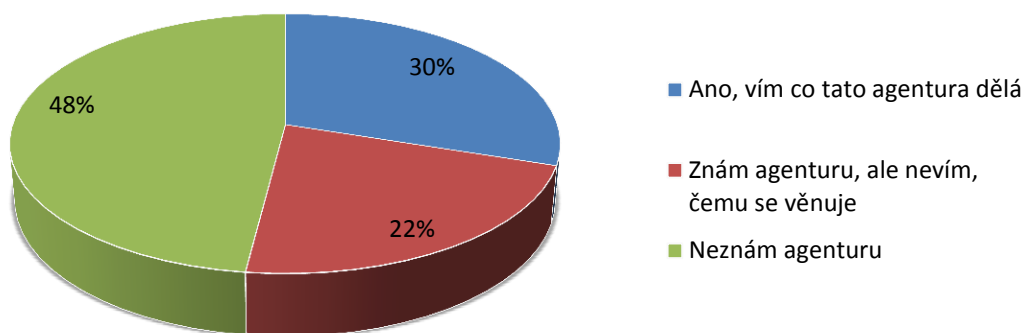
- ano, organizaci znám – věnuje se
- ano, organizaci znám, ale o její činnosti nevím
- ne, název slyším poprvé

Otázka na znalost konkrétní organizace operující v oblasti Šluknovského výběžku (mimo jiné) měla odhalit, jak výrazná je činnost této konkrétní organizace v dané lokalitě, a jaká je informovanost obyvatelstva o působení této Agentury pro sociální začleňování. Ukázalo se, že pouze 42 respondentů ví nejen to, co Agentura pro sociální začleňování znamená, ale tato skupina občanů také dokázala poměrně přesně popsat činnost agentury v oblasti. V dotaznících se tedy objevily doplňující odpovědi, že Agentura pro sociální začleňování usiluje o začlenění problémových oblastí do běžného života, komunikuje se správou obcí a připravuje různé preventivní plány. Dalších 31 odpovídajících uvedlo, že o agentuře sice někdy slyšeli, ale tím jejich informovanost o daném tématu končí. Alarmující je skutečnost, že o existenci této

⁶⁵ Vlastní výzkum

společnosti není vůbec informováno 68 obyvatel Šluknovského regionu, o jejichž lepší dobro právě tato organizace usiluje.

Graf číslo 13: Povědomí občanů o činnosti Agentury pro sociální začleňování⁶⁶

Otázka číslo 14: Život v regionu hodnotím jako:

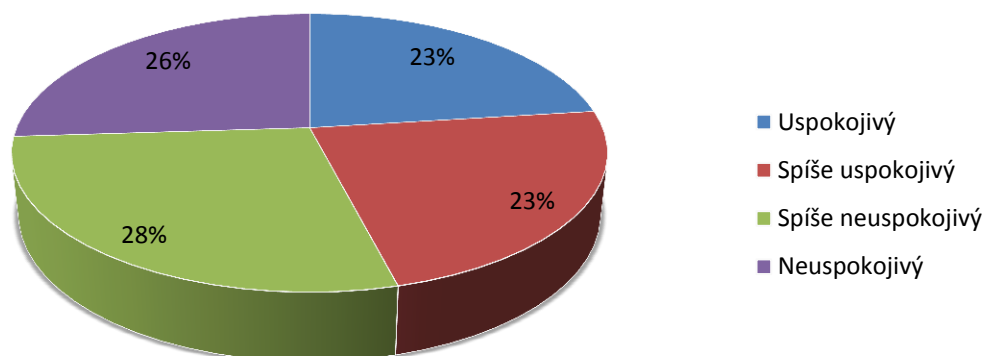
- uspokojivý
- spíše uspokojivý
- spíše neuspokojivý
- neuspokojivý

V poslední otázce dotazníkového šetření bylo po dotazovaných požadováno, aby jednoduše zhodnotili uspokojivost života v regionu. Zajímavostí je, že celkem 32 respondentů ohodnotilo život v severních Čechách jako uspokojivý, a to přesto, že v průběhu dotazníkového šetření bylo zaznamenáno poměrně velké množství odpovědí naznačujících nespokojenost alespoň v některé oblasti. Odpověď, že život v lokalitě Šluknovského regionu je spíše uspokojivý, tedy že existují nějaké výhrady, ale ty nebrání vedení spokojeného života, pak uvedl stejný počet respondentů – 32. Naprostou neuspokojivost života v této oblasti označilo celkem 41 lidí a zbývajících 37 dotazovaných uvedlo, že se ve Šluknovském výběžku žije spíše neuspokojivě, tedy že nejsou spokojeni, ale pravděpodobně by situace mohla být i horší. V konečném součtu byly názory na kvalitu života v regionu poměrně vyrovnané. Vzhledem k době, kterou respondenti uváděli ve třetí otázce jako dobu pobytu, je možné říci, že obyvatelé v dané

⁶⁶ Vlastní výzkum

oblasti žijí převážně dlouhodoběji, což může naznačovat, že život v regionu není tak neuspokojivý, protože v opačném případě vždy existuje možnost odchodu do jiného kraje.

Graf číslo 14: Celková spokojenost se životem v regionu⁶⁷

4.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Výzkum provedený kvantitativní metodou pomocí dotazníkového šetření ukázal, jak obyvatelé Šluknovského regionu vnímají život v této oblasti a jak se oni sami staví k možnostem zlepšení nepříliš uspokojivé situace.

První čtyři otázky byly zaměřeny přímo na charakteristiku respondentů, kdy autora dotazníku zajímal jejich věk, pohlaví, vzdělání a doba, po kterou již v oblasti Šluknovského výběžku žijí. Tímto dotazováním bylo zjištěno, že v regionu žije poměrně velký počet obyvatel v produktivním věku, přesněji v součtu dvou skupin 62%. Ale mezi odpovídajícími byli i lidé důchodového věku – v zastoupení 20% a lidé mladší než 26 let, a to v počtu 24% ze 142 dotazovaných. Dále se ukázalo, že v rámci dotazníkového šetření byli zúčastnění jak muži, tak i ženy, přičemž jejich poměr byl naprosto vyrovnaný a šlo tedy o zastoupení 50% mužů a 50% žen. Dále nám otázka číslo 3 doložila, že většina obyvatel v oblasti žije dlouhodobě a 36% dokonce od narození, což může nasvědčovat tomu, že životní podmínky v oblasti nejsou natolik

⁶⁷ Vlastní výzkum

nepřijatelné. Oproti předpokladům daným popisem oblastí s velkým výskytem sociálně vyloučených lokalit, ukázalo dotazníkové šetření skutečnost, že v kraji je patrně vysoké procento lidí se složenou maturitní zkouškou, a to v součtu vyučení s maturitou a středních škol v počtu 50%. Vysokoškolské a protipolné základní vzdělání udala shodně 4% respondentů a vyučení v oboru bez maturity potom 42 % obyvatel. Tato procenta reprezentují skutečnost, že situace v oblasti vzdělání není tak závažná, jak bylo popsáno v teoretické části práce.

Dvě provázané otázky, pátá a šestá, ukázaly na nezájem obyvatel o společenské akce a kulturní život jako celek. Celých 35 % dotazovaných odpovědělo, že nezná žádný spolek či skupinu pořádající společenské akce. Alespoň o jednom takovém spolku ví 44 % a více jich zná pouhých 24 % lidí. Ani účast na akcích, které mají sloužit k uvolnění napětí a budování společenských vztahů, není příliš vysoká. 15 % lidí uvedlo, že se akcí neúčastní nikdy, Pouze jednou za čtvrt roku se společenské události zúčastní celých 55 % a dalších 15 % tuto účast potvrdilo v intervalu jednou do měsíce. Veškerých nabízených akcí si pak užívá pouhých 14 % lidí. V poměru k věku zkoumané skupiny obyvatel je tento nezájem o společenský život a kulturu netypický.

Následující otázky již směřovaly k závažnějším tématům a lidé odpovídali na dotazy týkající se korupce, kriminality, nepokojů z roku 2011 a projevů pravicového extremismu. V souhrnu lze říci, že s korupčními praktikami v regionu ve velké míře setkalo celých 72 % dotazovaných a dalších 27 % se s nimi setkalo v omezenějším rozsahu. Jen 1 % uvedlo, že korupce dění v jejich okolí neovlivňuje. Podobné hodnoty se objevily i u analýzy výsledků otázky týkající se kriminality. Absenci těchto projevů udala jen 2 % dotazovaných. Zbýlých 98 % dotazovaných bylo rozděleno na 85 % těch, co označili kriminalitu za častý jev a 14 % za jev výjimečný. V otázkách týkajících se nepokojů z roku 2011 byly obyvatelé Šluknovského regionu poměrně jednotní a 65 % uvedlo nesouhlas. Nepokoje schvaluje 35 % lidí. Přesto u následující otázky 50% respondentů potvrdilo, že situace se za několik posledních let nepatrně zlepšila, 40% nevidí rozdíl před a po roce 2011 a 10% si dokonce myslí, že situace je naopak horší. Co se týká oblastí zlepšení, 48 % lidí ho vidí v oblasti cestovního ruchu, méně sociálně vyloučených lokalit a celkově větší klid označilo shodně 20 % dotazovaných. Zmírnění kriminality a rozvoj kultury jsou oproti tomu v menšině 10% a 2%. Dále autora dotazníkového šetření zajímalo, kolik procent lidí se setkalo s projevy pravicového extremismu. Na konci analýzy dotazníkového šetření se ukázalo, že s nějakou formou pravicového extremismu se setkalo dohromady 98% obyvatel, ale zároveň to v počtu 85% bylo v rámci demonstrací a protiromsky zaměřených pochodů v roce 2011. 13%

dotazovaných potom udalo, že se s takovými projevy setkala i mimo zmiňované nepokoje. Jen 2% podle výsledků dotazníkového šetření nikdy nezaznamenala žádnou aktivitu pravicových extremistů. Jako předposlední byla dotazovaným položena otázka týkající se Agentury pro sociální začleňování, která v jejich bezprostřední blízkosti fungovala několik let. Proto bylo poměrně překvapivým zjištěním, že téměř polovina dotazovaných vůbec nevěděla o existenci takové agentury. Jen 30 % obyvatel vědělo, že agentura v jejich lokalitě působí a čeho se její činnost týká. Zbýlých 22 % o agentuře ví, ale není jim známo, na jaké bázi probíhá její činnost v regionu. Tento výsledek je potvrzením faktu uváděného v teoretické části, kdy bylo citováno, že pro účinnou pomoc agentury je spolupráce všech zúčastněných složek a že město Šluknov, kde také probíhalo dotazníkové šetření, je v oblasti spolupráce poměrně problematické. Poslední otázka byla položena za účelem zjištění toho, jak jsou obyvatelé Šluknovského regionu celkově spokojeni s životem v dané lokalitě. Překvapivým výsledkem, alespoň v rámci odpovědí na předchozí otázky, byla poměrně vysoká míra spokojenosti, kterou respondenti v dotazníku uvedli. V součtu odpovědí o úplné spokojenosti a spokojenosti částečné považuje život v regionu jako uspokojivý celkem 46% obyvatel. Svou nespokojenost, ať částečnou nebo úplnou, udalo v dotazníku 54 % lidí z celkového počtu 142 dotazovaných. Výsledky tedy v souhrnu ukazují to, že bydlení v takto problematické oblasti není jednoduché, ale v částečné míře si za určité problémy mohou obyvatelé sami, a to hlavně v důsledku svého nezájmu o nezapojování se do řešení problémů regionu, ve kterém dlouhodobě žijí.

Závěr

Cílem teoretické části bakalářské práce bylo shrnutí poznatků z dostupné odborné literatury a dalších zdrojů pojednávajících o problematice zájmových skupin, jejich členění a strategiích. Definovány byly i další pojmy související s oblastí Šluknovského regionu, tedy sociálně vyloučené oblasti, pravicový extremismus a samotný Šluknovský region. Cílem praktické části bakalářské práce bylo uskutečnění dotazníkového šetření, na jehož základě by bylo možné provést analýzu toho, jak vnímají obyvatelé Šluknovského regionu vliv zájmových skupin na život v dané oblasti a jaká je celková kvalita života v nejsevernější části České republiky. Přestože se z rozeslaného počtu 220 dotazníků vrátilo pouze 142 správně vyplněných a použitelných, podařilo se na základě tohoto průzkumu zmapovat situaci v regionu z pohledu lidí, kteří v něm dlouhodobě žijí. Malé procento navrácených dotazníkových formulářů může naznačovat, že lidé v oblasti nemají o žádné průzkumy zájem, protože navrácených 142 dotazníků činí pouze 64,5 %.

Výsledky vyplývající z dotazníkového šetření působí na první pohled rozporupně. Z otázek v první části dotazníku je zřejmé, že odpovídající byli převážně lidé věkové kategorie, která by měla být nejvíce ekonomicky činná. Ani vzdělání obyvatel není na prezentované nízké úrovni, a přesto je ve Šluknovském regionu velké procento nezaměstnanosti a velké množství lidí je odkázáno na podporu ze strany státu. Tato nepříznivá situace však nemusí být přímou vinou obyvatel, ale autor by ji spíše připisoval ekonomicky nehostinnému prostředí Šluknovského regionu.

Stejně tak je zarážející malý zájem poměrně mladého vzorku obyvatelstva o kulturní a společenský život v místě bydliště a jeho blízkém okolí. Tento nezájem autor přisuzuje tomu, že obyvatelé Šluknovského regionu mohou být unaveni složitými životními podmínkami v monitorovaném regionu a na volnočasové aktivity už jim nezbývá dostatek energie a chuti.

Dalšími zkoumanými oblastmi byly pro vývoj regionu nezdravé projevy a praktiky. Ať už se jednalo o korupční praktiky související s prosazováním zájmů, kriminalitu, či extremistické projevy, uváděli dotazovaní vše v poměrně hojném počtu. Autor však při sběru dostupných materiálů a literatury dospěl k poznatku, že problematika vlivu hnutí prosazujících extremistické myšlenky nemusí být v brzké době komplikací pouze v oblastech s velkým výskytem sociálně vyloučených lokalit. Vlivem všeobecně rostoucího sociálně – ekonomického napětí může dojít k situaci, kdy se tento problém bude týkat celé České republiky. Lidé nejsou dlouhodobě spokojeni se stávající

sociální politikou státu, nevidí v podstatě žádný výrazný vývoj vedoucí ke zlepšení situace, a proto je možné, že se tyto nespokojení občané stanou náchylnějšími k inklinaci ke skupinám, které navrhují krajní řešení dané situace.

Podle názoru autora by se měl Šluknovský region zaměřit na rozvoj cestovního ruchu, jehož zlepšení a růst v posledním období uváděli i respondenti prováděného dotazníkového šetření, protože právě severní Čechy mají potenciál zajímavých míst a přírodních útvarů, které by mohli svým návštěvníkům prezentovat. Tímto způsobem by mohlo být částečně zapomenuto na negativní obraz Šluknovského regionu, jak byl ve spojení s problémy se sociálně vyloučenými oblastmi a různými vzniklými nepokoji mediálně prezentován veřejnosti. Zároveň by se jistě tímto rozvojem turistiky oživila i ekonomika dané lokality a zanedbatelný by zajisté nebyl ani nárůst pracovních příležitostí spojený s tímto vývojem. Ať už by se jednalo o nová místa nabízená zaměstnavateli nebo o možnost založit si vlastní výdělečnou činnost, protože oblast cestovního ruchu přeje převážně soukromému podnikání. Takto by se tedy do pracovního procesu dostali další obyvatelé, došlo by ke snížení počtu sociálně slabých občanů a tím i ke zmenšení sociálně vyloučených lokalit a problémů na ně navazujících.

Další dílčí řešení vidí autor bakalářské práce ve větší aktivitě obyvatelstva mimo vyloučené oblasti. Pokud budou bez zájmu přecházet nabízené možnosti k rozvoji a zlepšení od různých specializovaných skupin a organizací, bude otázka zkvalitnění života v jejich regionu stále bez odpovědi.

Práce na teoretické úrovni shrnula poznatky o zájmových skupinách a pojmech s nimi souvisejících. Dále analyzovala problémy Šluknovského regionu, shrnuje jejich výčet a navrhuje řešení situace ve zkoumané oblasti. Zároveň upozorňuje na potenciální nebezpečí rozmnožení vlivu extremistických skupin, které využívají nespokojenosti občanů s politikou vlády České republiky. Tímto naplnila hlavní cíl a s ním i dílčí cíle určené na začátku práce.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

1. ARNOLDOVÁ, Anna. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení I. část. 3.* vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007. Počet stran 612. ISNB 978-80-246-1393-2.
2. BROŽ, Miroslav. KINTLOVÁ, Petra. TOUŠEK, Ladislav. *Kdo drží Černého Petra.* Praha: Člověk v tísni, 2007. Počet stran 91. ISNB 978-80-86961-2
3. DANČÁK, Břetislav. HLOUŠEK, Vít. ŠIMČÍK, Vojtěch. *Korupce – Projevy a potírání v České republice a Evropské unii.* Masarykova univerzita, 1.vydání, Mezinárodní politologický ústav Brno, 2006. Počet stran 309. ISBN 80-210-4062-9
4. DANISC, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus,* Praha, Policejní akademie ČR v Praze, 2005, Počet stran 114. ISBN 80-7251-204-8
5. FIALA, Petr. *Definice zájmových skupin. K některým teoretickým problémům politologického výzkumu organizovaných zájmů.* Politologický časopis, ročník VI., č. 1, 1999
6. FRIČ, Pavol. *Korupce na český způsob.* Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999. Počet stran 302. ISBN 80-861-0326-9.
7. CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty.* Praha: Linde, 2001. Počet stran 172. ISBN 80-7201-265-7
8. KADERÁBKOVÁ, Anna , SPĚVÁČEK, Vojtěch. ŽÁK, Milan. (2003). *Růst, stabilita a konkurenceschopnost: aktuální problémy české ekonomiky na cestě do EU,* Praha: Linde, 2003. Počet stran 329. ISBN 80-861-3135-1

9. KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*, Praha: ASPI Publishing s.r.o., 2003. Počet stran 424. ISBN 80-86395-78-2
10. KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4.vydání ASPI, Praha 2007. Počet stran 505. ISBN 978-80-7357-276-1.
11. LABOUTKOVÁ, Šárka a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, Počet stran 256. ISBN 978-802-4731-650.
12. MURDZA, Karol. *Sociologický výskum*. České Budějovice. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. 2010, Počet stran 114. ISBN 978-80-86708-91-1
13. ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. Počet stran 207. ISBN 978-807-3673-482.
14. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. 1.vyd. . Zeleneč : Press Consulting, s.r.o., 2007. Počet stran 390. ISBN 978-80-7259-055-1.
15. *Slovník cizích slov*. Vyd. 1. Editor Jitka Vebrová, Tomáš Krajíček. Praha: Plot, 2006. Počet stran 367. ISBN 80-865-2377-2
16. *Vlastivěda Šluknovského výběžku pro školy a veřejnost. Šluknov : Sdružení pro rozvoj Šluknovska, 2008*. ISBN 978-80-254-1704-1.

Internetové zdroje:

1. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>
2. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/>

3. *Listina základních práv a svobod. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 2014 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
4. Co je korupce. *Policie České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>
5. Co je to korupce. *Transparency International* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/korupce/>
6. Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/home>
7. Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. 2012 [cit. 3.1.2014]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13031/vize_SZ.pdf
8. Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/pojmy.html>
9. Co je sociální vyloučení. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vyloucení.cz>
10. Bílí proti Romům: Masové nepokoje spustila bitka gangů. *Aktuálně.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/bili-proti-romum-masove-nepokoje-spustila-bitka-gangu/r~i:article:724713/>
11. Analýza událostí ve Šluknovském výběžku. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/problematika-socialne-vyloucenych-lokalit.aspx>

12. Extremismus. *Bezpečnostní informační služba* [online]. 2014 [cit. 2014-04-01].
Dostupné z: <http://www.bis.cz/extremismus.html>
13. Co je extremismus. *Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-01].
Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prevence-informace-o-extremismu-co-je-extremismus.aspx>
14. *Zpravodaj Šluknovska* [online]. 2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z:
<http://www.sluknovsko.cz/>

Ostatní použité zdroje:

KOTASKOVA, Šárka. *Vliv zájmových skupin na utváření hospodářské politiky*.
Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta,
Katedra ekonomie. Vedoucí diplomové práce Ing. Zdeněk Tomeš, Ph.D.